

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

Годишњи извештај 2013

Уводна реч

Шеста година активности Саветодавне комисије за људска права знатно се разликовала од претходних година. До почетка 2013. године, сви предмети који су били на чекању (изузев неколико изузетака) већ су били проглашени прихватљивим. Комисија је стога, током целе године, била у могућности да се концентрише скоро искључиво на усвајање мишљења о меритуму; одлучујући о томе да ли су, и у којој мери, чињенице које су изнели жалиоци довеле до различитих кршења људских права од стране УНМИК-а.

Комисија је током 2013. године изнела велики број важних мишљења. Мишљења која су посебно вредна пажње проистекла су из предмета који се тичу тврдњи које се односе на изостанак одговарајуће полицијске истраге у погледу отмица, нестанака и убистава у вези с процедуралним обавезама сходно члану 2 Европске конвенције о људским правима, као и тврдњи које се односе на повреде члана 3 Конвенције против жртава и блиских сродника. Комисија је такође препознала важност права на истину.

Комисија у овим мишљењима, као и у другим предметима, наставља да разрађује своју судску праксу, узимајући у обзир међународне стандарде у погледу људских права изражене у судској пракси Европског суда за људска права и других међународних тела, посебно укључујући Комитет за људска права УН-а.

Комисија се надала да ће мали, али професионалан и посвећен тим правника састављен 2012. године моћи да остане непромењен током 2013. године, што би омогућило Секретаријату Комисије да брзо, и уз одговарајући квалитет, обради предмете који су били на чекању. Чинило се да је то још извесније будући да је Секретаријат Комисије добио додатно радно место правног референта, које је требало да попуни празнину која је настала када је уговор УНДП-а, који је финансирала Влада Шведске, истекао у пролеће 2013. године. У одговру на захтев Комисије, УНМИК је омогућио Секретаријату да задржи једног правног референта по основу уговора о раду на одређено време, до окончања редовног процеса запошљавања. Међутим, насупрот очекивањима Комисије, поступак запошљавања није био завршен до почетка 2014. године.

Све у свему, сарадња Комисије са УНМИК-ом на предметима чија је обрада у току и даље је била добра, упркос малом броју проблема. Одговори СПГС-а на мишљења и препоруке Комисије генерално су били доста бржи него претходних година у погледу обавештавања јавности о одлукама донетим као одговор на мишљења Комисије. Поред тога, жалиоци су добијали писма СПГС-а, обично без значајног кашњења. Поред објашњења свог става, СПГС је такође изражавао „дубоко жаљење“ поводом повреда права које је Комисија идентификовала. Међутим, то нипошто није довољно у погледу испуњавања поновљене препоруке Комисије за јавно извињење за ове повреде права.

Такође, као што је већ наглашено у претходним годишњим извештајима, и даље изостају видљиве назнаке спремности унутар система УН-а да се обезбеди адекватна репарација, укључујући финансијске надокнаде, за жртве повреда људских права које је Комисија идентификовала.

Активност Комисије и њена судска пракса представљају предмет растућег интересовања, међу, између осталих, круговима који се баве међународном заштитом људских права, што се види из академских и других публикација. Искуство Комисије се већ сматра важним делом расправе, која и даље траје, о одговорности међународних организација за кршења људских права, као што је показала недавна резолуција везана за ово питање коју је усвојила Парламентарна скупштина Савета Европе јануара 2014. године. Рад Комисије такође треба посматрати у светлу поруке коју је недавно упутио Генерални секретар УН-а у својој новој иницијативи „Rights Up Front“ како би се унапредиле акције УН-а за заштиту људских права широм света.

Марек Новицки

Председавајући

Саветодавне комисије за људска права

март 2014. године

Садржај

1. Увод	1
2. Састав Комисије	2
2.1. Чланови Комисије	2
2.2. Особље Секретаријата.....	4
2.2.1. Чланови Секретаријата који су радили током 2013.....	6
3. Регулаторни оквир	6
4. Медији, НВО и правна литература у вези са ХРАП-ом	7
5. Интернет страница Комисије	9
6. Број предмета пред Комисијом	10
6.1. Статистички подаци	10
6.2. Одабрана мишљења и одлуке Комисије, према предмету жалбе	10
7. Трендови и питања од значаја	11
8. Судска пракса Комисије	13
8.1. Питања прихватљивости	14
8.1.1. Надлежност <i>ratione temporis</i>	14
8.1.2. Надлежност <i>ratione personae</i>	14
8.1.3. Надлежност <i>ratione materiae</i>	15
8.1.4. Организациони однос између УНМИК-а и ОЕБС-а	15
8.2. Питања меритума.....	15
8.2.1. Право на живот – право на ефикасну истрагу – члан 2 ЕКЉП	15
8.2.2. Забрана мучења, нечовечног или понижавајућег поступања члан 3 ЕКЉП	24
8.2.3. Право на судску одлуку у разумном временском року – члан 6 § 1 ЕКЉП	24
8.2.4. Право на заштиту имовине – право на приступ суду – члан 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП и право на ефикасан правни лек – члан 13 ЕКЉП	25
8.2.5. Право на мирно уживање имовине – члан 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП	25
9. Закључни коментари и препоруке Комисије.....	26
10. Реакције УНМИК-а на препоруке Комисије	27
11. Списак Додатака	33
Додатак А: Уредба УНМИК-а бр. 2006/12	32
Додатак Б: Административно наређење УНМИК-а бр. 2009/1	39
Додатак Ц: Статистичка табела ХРАП-а	42
Додатак Д: Списак одлука и мишљења ХРАП-а донетих 2013.	43
Додатак Е: Закључени предмети ХРАП-а (неприхватљиви, уклоњени и мишљења о меритуму) по години	46
Додатак Ф: Одлуке и мишљења усвојена по години.....	46
Додатак Г: Скраћенице и акроними.....	47

1. Увод

1. Саветодавна комисија за људска права (Комисија), установљена Уредбом УНМИК бр. 2006/12 о оснивању Саветодавне комисије за људска права, од 23. марта 2006,¹ у току своје шесте године рада у Приштини (Косово), наставила је да разматра жалбе о наводним повредама људских права које је починила Привремена управа мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК) или које јој се приписују. *Комисија остаје једини механизам који се бави повредама људских права које је наводно починила мисија Уједињених нација или које се овој мисији могу приписати.* Иако Комисија не може да нареди надокнаду или одређено обештећење, она може да одреди да ли је УНМИК одговоран за кршење људских права и, уколико је то случај, може да упути препоруке Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС) на Косову.
2. Упркос озбиљном недостатку особља у Секретаријату током већег дела године, Комисија је успела да оствари веома успешан период обраде жалби. Овај годишњи извештај покрива период од 1. јануара 2013. до 31. децембра 2013. године, током ког је Комисија обавила 11 заседања, укључујући и расправе обављене електронским путем. Током ове године, Комисија је усвојила 56 мишљења о меритуму (која се тичу 79 жалби), прогласила 4 жалбе прихватљивим или делимично прихватљивим, прогласила 6 жалби неприхватљивим и одбацила 2 захтева за поновно разматрање претходних одлука. Од укупно 527 уписаних жалби, од којих се неколико односило на велики број именованих жалилаца, укупно су 342 закључене, док преосталих 185 жалби чека на разрешење у разним фазама поступка. Током 2013. године, Комисија је донела одлуке и мишљења у вези са 90 предмета. Поред тога, Комисија је наставила свој редован рад на предметима који су на чекању.
3. До маја 2013. године, Комисија и Секретаријат су од шведске Владе добили финансијска средства за ангажовање још једног правника, чији је уговор реализован кроз Развојни програм Уједињених нација (УНДП). Комисија је такође успоставила контакт с неколико других амбасадора из амбасада на Косову како би затражила додатно финансирање за правника финансираног преко УНДП-а, али није било позитивних резултата.
4. Током 2013. године, Председавајући Комисије посетио је Европски суд за људска права у Стразбуру, у Француској, где је ступио у контакт са Председником Европског суда за људска права, као и са другим судијама Европског суда.² Ови састанци су се показали као веома продуктивни и размењене информације нагласиле су подударну природу судске праксе ове две институције.
5. У име Комисије, Секретаријат је размењивао информације са канцеларијом Високог комесара за људска права на Косову, организацијом Амнести Интернешенал /*Amnesty International*/ и пројектом правне помоћи „Даља подршка избеглим и интерно расељеним лицима у Србији“. Секретаријат је такође одржавао презентације за гостујуће студенте европског мастер програма за људска права и демократизацију са седиштем у Венецији.

¹ Приложено као Додатак А.

² Европски суд за људска права, *Годишњи извештај 2013*, Стразбур, 2014, стр. 55.

6. Током 2013. године, Комисија и Секретаријат су наставили да обилато користе друге начине сакупљања информација које нису могли сакупити из поднесака жалилаца или СПГС-а Комисији. На пример, Комисија је добила непроцењиве информације, укључујући релевантна истражна документа која до тада није било могуће прибавити, од Специјалног тужилаштва Косова, Основног суда у Митровици (са седиштем у Вучитрну), Посебне коморе Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију (Посебна комора), Косовске агенције за приватизацију и Канцеларије за везу са судовима при Косовском министарству правде. Добијене информације прослеђене су свим странама у жалбама пред Комисијом.
7. Секретаријат се такође састао са појединачним жалиоцима, као и организацијама које имају везе са предметима, као што су Удружење породица киднапованих и убијених на Косову и Метохији, како би добио релевантне информације, када је то било потребно.

2. Састав Комисије

2.1. Чланови Комисије

8. Троје чланова Комисије, које је предложио Председник Европског суда за људска права и које је (изнова) наименовао СПГС у складу са Уредбом УНМИК-а бр. 2006/12 од 1. јануара 2012. године, били су г. Марек Новицки */Marek Nowicki/* (Пољска), гђа Кристин Чинкин */Christine Chinkin/* (Уједињено Краљевство/Аустралија) и гђа Фрасоаз Тулкенс */Françoise Tulkens/* (Белгија)³. Комисија је изабрала г. Марека Новицког за свог председавајућег у јануару 2008. године и поново га именовала за председавајућег 2009, 2010, 2011, 2012. и 2013. године.⁴
9. Биографски подаци о члановима Комисије наведени су у наредним ставовима.
10. **Марек А. Новицки** (јануар 2007. - до данас) пољски је држављанин, правник у области људских права, као и члан Адвокатске коморе Варшаве од 1987. године.
11. Г. Новицки је био међународни омбудсман на Косову наименован од стране Уједињених нација од јула 2000. до децембра 2005. године. Био је члан Европске комисије за људска права у Стразбуру од марта 1993. до 31. октобра 1999. године, а као представник Пољске, од марта 2003. до септембра 2006. године, био је члан Мреже независних експерата Европске уније за основна права. Године 2005, Комитет министара номиновао га је за једног од троје кандидата за положај комесара Савета Европе за људска права.
12. Г. Новицки је био један од „еминентних правника“ које је Парламентарна скупштина Савета Европе именовала да оцене стање законских и људских права у Молдавији (1994. године) и Азербејџану (1997. године). Године 1996. и 1998, на позив Савета

³ Наименовање и поновно наименовање гђе Тулкенс од стране СПГС-а покрива исти временски период, али је било на снази од 14. септембра 2012. до 13. септембра 2013. и од 14. септембра 2013. до 13. септембра 2014.

⁴ Пословник ХРАП-а, правило 6.

Европе, радио је као експерт за људска права у процесу процене усклађености правних система Грузије и Руске Федерације са стандардима Европске конвенције о људским правима. Радио је као експерт за људска права у Европској комисији за демократију путем права (Венецијанска комисија) и у Генералној дирекцији Савета Европе за људска права и правна питања.

13. Г. Новицки је био један од оснивача Хелсиншке фондације за људска права у Варшави и њен председник од новембра 2003. до фебруара 2008. године. Сада председава Саветом Фондације. Члан је Саветодавног већа Међународног центра за правну заштиту људских права у Лондону (INTERIGHTS). Господин Новицки је аутор на десетине књига и стотине чланака о људским правима објављених у Пољској и иностранству. Такође држи предавања о Европској конвенцији о људским правима у Националној школи за јавну управу у Варшави. Он је члан Селекционог комитета награде Вацлав Хавел за људска права Парламентарне скупштине Савета Европе.
14. **Кристин Чинкин** (фебруар 2010. – до данас), држављанка са двоструким британским/аустралијским држављанством, предавач на Британској академији, тренутно ради као професор међународног права на Економском факултету у Лондону и као професор међународног права Вилијам Ц Кук на Правном факултету Универзитета у Мичигену. Она је члан адвокатске коморе Енглеске и Велса, као и академски члан удружења адвоката Матрикс комора. Поседује дипломе права са Универзитета у Лондону, Универзитета Јејл и Универзитета у Сиднеју, а раније је радила као редовни професор на Универзитетима у Оксфорду, Лондону, Сиднеју и Саутемптону, Правном факултету у Њујорку и Државном универзитету у Сингапуру.
15. Главна интересовања гђе Чинкин везана су за јавно међународно право, посебно право споразума, људских права, са нагласком на међународну заштиту права жена и међународне организације, као и решавање државних и међународних спорова. Она је аутор бројних чланака о питањима јавног међународног права и људских права жена, Халсбуријевог права Аустралије, Публикације о спољним пословима (2. издање, 2001. године), Треће стране у међународном праву (1993. године), коаутор је Решења спора у Аустралији (2. издање, 2002. године) и коаутор је Границе међународног права: Феминистичка анализа (2000. године) и коаутор дела Стварање међународног права (2007. године). Била је директорка студија Удружења међународног права од 2004 до 2012. године. Чланица је Саветодавног већа Међународног центра за правну заштиту људских права у Лондону (INTERIGHTS) и Савета за људска права Међународне адвокатске коморе (ИБА). У априлу 2001. године, додељен јој је сертификат за достигнуће Америчког друштва за међународно право за 'изванредан допринос учености', а 2006. године медаља друштва Голер Т. Бучер 'за изванредан допринос развоју или ефективном остварењу међународног права људских права' (са Х. Чарлсвортом).
16. Гђа Чинкин је саветница за међународно право у Азијској банци за развој; саветница о трговини женама при Канцеларији Високог комесара Уједињених нација за људска права; саветница о Мировним споразумима и половима при Одељењу Уједињених нација за напредовање жена и *UNIFEM*-у. Била је научни експерт при Ад Нос Одбору Савета Европе за израду нацрта Конвенције о насиљу над женама и насиљу у породици из 2011. године. Била је чланица у мисији за утврђивање чињеница за Бејт

Ханон */Beit Hanoun/* у складу са Резолуцијом Савета за људска права Уједињених нација S 3/1, маја 2008. и у мисији УН-а за утврђивање чињеница о сукобу у Гази 2009. године, као и у мисији Савета за људска права ИБА за утврђивање чињеница у Малавију у вези са владавином права јануара 2012. године.

17. **Франсоаз Тулкенс** (септембар 2012. – до данас), белгијска држављанка, има докторат из области права, титулу мастера криминологије и сертификат предавача у систему високог образовања (*agrégation de l'enseignement supérieur*) у области права.
18. Такође је била истраживач на Институту Макс Планк за страно и међународно кривично право (Фрајбург им Брајсгау, у Немачкој). Била је професор на Универзитету у Леуевену (у Белгији) и предавала је у Белгији, као и у иностранству – као гостујући професор на Универзитетима у Женеви, Монреалу, Отави, Паризу I, Рену, Стразбуру и на Државном универзитету у Луизијани – у областима кривичног права (општи део), компаративног и европског кривичног права, малолетничке правде и система заштите људских права.
19. Од новембра 1998. до септембра 2012. године, била је судија Европског суда за људска права, радећи као Председница одељења од јануара 2007. године и Потпредседница Суда од фебруара 2011. године.
20. Гђа Тулкенс је ауторка многих публикација из области људских права и кривичног права и коауторка референтних књига: *Увод у кривично право. Правни и кривични аспекти /Introduction au droit penal. Aspects juridiques et criminologiques/* (9. издање, из 2010) и *Права младих: Помоћ, подршка и заштита /Droit de la jeunesse : Aide, Assistance et Protection/* (из 2000). Она је такође ко-уредница: Зборника међународног хуманитарног права */Code de droit international humanitaire/* (6. издање, 2013) и Зборника међународног права у погледу људских права */Code de droit international des droits de l'homme/* (5. издање, 2014). Она је чланица уредништва великог броја научних часописа, међу којима су „*Revue Trimestrielle des droits de l'homme*“, „*Journal of International Criminal Justice*“ и „*Inter-American and European Human Rights Journal*“.
21. 2013. године, именована је за чланицу Научног комитета Агенције за основна права (ФРА) Европске уније. Чланица је Научног комитета Института за људска права при Адвокатској комори Брисела и Одбора повереника Академије за европско право.
22. Поседује почасне докторате Универзитета у Женеви, Лиможу, Отави и Генту. Сарадница је Белгијске краљевске академије наука, књижевности и лепих уметности од 2011. године.
23. Гђа Тулкенс је тренутно Председница Савета гувернера Фондације краља Бодуена.

2.2. Особље Секретаријата

24. Особље Секретаријата чине извршни службеник, два правна референта и два административна помоћника.

25. **Андреј Антонов**, руски држављанин, придружио се Секретаријату јуна 2011. године као извршни службеник. Г. Антонов је раније радио као истражитељ у Истражном одељењу канцеларије за услуге интерног надзора у седишту УН-а (2011. године), као службеник за понашање и дисциплину мисије Уједињених нација у Судану (2009-2011. године), као правни саветник у обједињеној канцеларији Уједињених нација у Сијера Леонеу (2008-2009. године), као правни службеник у Кривичном одељењу Одељења правде (ОП) мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК) (2005-2008. године) и као правни службеник у Судском обједињеном сектору УНМИК-овог ОП-а (2003-2005. године). Пре него што се придружио Уједињеним нацијама, г. Антонов је радио у Министарству унутрашњих послова Русије (МИА), као кривични истражитељ у одељењу саобраћајне полиције (Анапа, 1996. године) и као предавач/виши предавач кривичног поступка и кривичне истраге (Универзитет Краснодар, руска МИА, 1999-2003. године). Први пут је дошао на Косово 2000. године као члан руског контингента подржан од стране руског Министарства унутрашњих послова како би био у служби при полицији УНМИК-а, где је радио као правни службеник у правној канцеларији комесара УНМИК-ове полиције до 2002. године. Г. Антонов има титулу доктора права, са специјализацијом у кривичном поступку, кривичној истрази и откривању криминала, коју је стекао на Правној академији Волгоград руског Министарства унутрашњих послова, као и титулу мастера права коју је стекао на истој институцији. Такође је написао више од 30 радова у руским часописима у вези са различитим аспектима кривичних истрага.
26. **Ана Марија Ђезано**, италијанска држављанка, придружила се Секретаријату маја 2011. године као специјалиста за људска права, као испомоћ из УНДП-а и кроз финансирање Владе Шведске. Гђа Ђезано је претходно радила као службеница за владавину права у програму за приступ правди Развојног програма Уједињених нација у Сијера Леонеу (2010-2011. године), као службеница за везе у Високом комесаријату за избеглице Уједињених нација у Танзанији (2009. године) и као службеница за људска права у обједињеној канцеларији Уједињених нација у Сијера Леонеу (2007-2009. године). Пре него што се придружила Уједињеним нацијама, гђа Ђезано је радила на Универзитету у Сијени, у Италији (2006-2007. године) као истраживачица европског система за заштиту људских права. Гђа Ђезано је први пут радила на Балкану 2005. године у Организацији за европску безбедност и сарадњу, у Србији и Црној Гори. Има титулу мастера у области људских права и управљања конфликтима Факултета за напредне студије Света Ана у Пизи /Sant' Anna School of Advanced Studies/ и титулу мастера права Католичког универзитета у Милану, у Италији.
27. **Брендон Гарднер**, амерички држављанин и бивши члан Правне коморе Пенсилваније, придружио се Секретаријату као правни службеник октобра 2011. године. Г. Гарднер је претходно радио као правни саветник Комисије за изборне притужбе и жалбе у име мисије Организације за европску безбедност и сарадњу на Косову (2009-2011. године).

Пре тога, г. Гарднер је радио као правни службеник Сектора за спољне односе Одељења правде УНМИК-а и УНМИК-ове канцеларије за везу у области владавине права (2007-2009. године). Г. Гарднер је такође радио као адвокат у Пенсилванији (2006-2007. године). Г. Гарднер има титулу дипломираног правника Правног факултета Универзитета у Питсбургу /University of Pittsburgh School of Law/, као и

титулу дипломираног професора политичких наука и међународних односа Универзитета у Питсбургу.

28. **Снежана Мартиновић**, локална чланица особља, административна је помоћница у Секретаријату од децембра 2007. године. Рад у Уједињеним нацијама започела је априла 2000. године, на месту административног помоћника у полицији УНМИК-а. Октобра 2002. године, преузела је функцију административне помоћнице у Одељењу правде при УНМИК-у. Марта 2012. године, радно место гђе Мартиновић пресистематизовано је у радно место правног референта.
29. **Адлије Музаћи**, локални члан особља, административни је помоћник у Секретаријату од септембра 2010. године. Рад у Уједињеним нацијама започела је у октобру 1999. године, на месту административног помоћника у Општинској администрацији УНМИК-а у општини Вучитрн, у области Митровице.

2.2.1. Чланови Секретаријата који су радили током 2013

30. **Данијел Трап**, британски/француски држављанин, придружио се Секретаријату јуна 2012. године као правни службеник. Стекавши звање адвоката 2000. године, г. Трап је радио у области кривичног права у Уједињеном Краљевству и у иностранству. Пре него што се придружио Секретаријату, г. Трап је радио за Мисију владавине права Европске уније на Косову као виши правни референт у Специјалном тужилаштву (2009-2012) и као правни референт у Тужилаштву Државног суда у Босни и Херцеговини (2008-2009). Г. Трап је стекао титулу мастера у области међународног права на Универзитету у Кенту, а дипломирао је политичке науке и историју на Универзитету у Лондону. Дана 9. септембра 2013, г. Трап се придружио Канцеларији за пружање правне помоћи особљу Канцеларије за судску управу Уједињених нација у Најробију, у Кенији.

3. Регулативни оквир

31. Кључни законски пропис за рад Комисије остаје Уредба УНМИК-а бр. 2006/12, којом се Комисији додељује надлежност да решава разноврсне жалбе о повредама људских права које се наводно могу приписати УНМИК-у, на основу следећих инструмената: Универзалне декларације о људским правима, Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Европска конвенција о људским правима), Међународног споразума о грађанским и политичким правима, Међународног споразума о економским, социјалним и културним правима, Конвенције о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенције о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенције против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенције о правима детета. Временска надлежност Комисије је на снази од 23. априла 2005. године.⁵
32. Дана 17. октобра 2009. године, СПГС је донео Административно наређење УНМИК-а бр. 2009/1 за спровођење Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 о оснивању Саветодавне комисије за људска права. Ово Административно наређење у ствари мења критеријуме прихватљивости и поступке за обраду жалби, начин на који се спроводе

⁵ Уредба УНМИК-а бр. 2006/12, члан 2.

јавне расправе и поступци наименовања за чланове Комисије. Њиме се уређује начин објављивања саопштења за штампу и обавештења Комисије. Њиме се још прописује крајњи рок за подношење жалби Комисији. Ово Административно наређење је дуже разматрано у извештају Комисије из 2009. године у §§ 35-45.

33. Поступак пред Комисијом се састоји из две фазе: прва је испитивање прихватљивости жалбе, а друга, под условом да је жалба проглашена прихватљивом, испитивање меритума жалбе.⁶ Прихватљивост се утврђује у званичној одлуци, која садржи образложење такве одлуке. У појединим случајевима Комисија је прво донела делимичну одлуку о прихватљивости, а затим је преостала питања о прихватљивости решила коначном одлуком или их је разматрала заједно са меритумом. Одлуке се објављују на интернет страници Комисије након што стране у поступку о њима буду обавештене. Уколико Комисија прогласи жалбу прихватљивом, у целости или делимично, она након тога почиње разматрање меритума жалбе.
34. Уколико жалба буде даље разматрана ради испитивања њеног меритума, Комисија износи мишљење о томе да ли је постојала повреда људских права жалиоца која се може приписати УНМИК-у. То мишљење може да садржи препоруке СПГС-у.⁷ Након што мишљење буде достављено странама у поступку, оно бива објављено на интернет страници Комисије.⁸ Од тог тренутка, СПГС има искључиво овлашћење да одлучи да ли да поступи у складу са закључцима Комисије.⁹ Одлуке СПГС-а брзо се објављују и то на начин који обезбеђује широку дистрибуираност и доступност информација.¹⁰

4. Медији, НВО и правна литература у вези са ХРАП-ом

35. Током 2013. године, постојала је добра медијска покривеност мишљења Комисије о жалбама везаним за нестала и убијена лица (НУЛ), почевши од реперног мишљења Комисије по предмету у вези с НУЛ *С. Ц.* из децембра 2012. године¹¹. И српска и албанска домаћа штампа објављивале су приче у вези са мишљењима Комисије по предметима у вези с несталим и убијеним лицима, будући да је судбина несталих и убијених лица и даље питање које изазива велику забринутост широм региона. Неки од примера су следећи: српске новине *Вести* објавиле су 7. марта 2013 текст о мишљењу Комисије по предмету *С. Ц.*, као и реаговање заједнице на мишљење Комисије;¹² *Вести* су објавиле чланке о два мишљења Комисије везана за НУЛ, по предметима *Томановић*¹³ и *Ађанчић*;¹⁴ српске новинске агенције објавиле су

⁶ За детаљнији опис поступка пред Комисијом погледајте Годишњи извештај Комисије за 2009. годину, који је доступан на страници http://www.unmikonline.org/human_rights/documents/annual_report2009.pdf, §§ 48-60.

⁷ Уредба УНМИК-а бр. 2006/12, члан 17.1.

⁸ Ibid, члан 17.2.

⁹ Ibid, члан 17.3.

¹⁰ Ibid, члан 17.4.

¹¹ Детаљна расправа о предмету *С. Ц.* може се погледати у Годишњем извештају Комисије за 2012. годину, §§ 68-70, 85-87.

¹² „УНМИК жмурио, ОВК касапила“, *Вести*, 7. март 2013.

¹³ *Вести*, 18. јун 2013.

¹⁴ *Vesti online*, 23. септембар 2013, доступно на адреси <http://www.vesti-online.com/Vesti/Hronika/346095/Trag-nestao-u-Alba>

информације о мишљењима Комисије везаним за НУЛ, а пренели су их српски web портали *Бета* и *Тањуг*;¹⁵ колумниста у српском новинама *Политика* објавио је колумну у којој наглашава да је српска влада – када је председавала Генералном скупштином УН-а од септембра 2012. до септембра 2013. године – пропустила прилику да објави пропуст УНМИК-а да обезбеди надокнаду породицама жртава кршења права идентификованим у мишљењима Комисије по предметима везаним за НУЛ;¹⁶ док је 19. марта 2013, *Коха Диторе* објавио причу о мишљењу Комисије по предмету *В. А.* који се односи на НУЛ¹⁷

36. Амнести интернешенал је септембра 2013. године објавио детаљан извештај под насловом *Наслеђе косовског УНМИК-а: Пропуст спровођења правде и плаћања одштете сродницима оштетених лица*, у коме су документоване чињенице из двадесетак мишљења Комисије везаних за НУЛ.¹⁸ У извештају је такође објашњено образложење Комисије за закључак да је УНМИК починио повреде људских права против жалилаца у тим предметима и сложио се са закључцима Комисије: „Амнести интернешенал сматра да су УНМИК-ова међународна полиција и тужиоци, који су били задужени за истрагу злочина у складу с међународним правом, у периоду од јуна 1999. до децембра 2008, године, пропустили да покрену брзе, ефикасне, независне, непристрасне и детаљне истраге многих, вероватно чак већине, пријава присилних нестанака и отмица.“ У извештају су такође истакнути аргументи УНМИК-а којима он објашњава зашто није исплатио надокнаду жалиоцима чија су људска права прекршена, у супротности са препорукама које је Комисија дала УНМИК-у. „Амнести Интернешенал сматра да овај одговор ... представља необичан покушај УНМИК-а да негира своју одговорност за кршења истих оних стандарда људских права које је створен да поштује и којих је обавезан да се придржава“. Одговори УНМИК-а на препоруке Комисије биће детаљније обрађени доле у тексту (видети §§ 97-104).
37. Чувени међународни научник Манфред Новак написао је чланак о мишљењу Комисије по предмету *С. Ц.* који је објављен септембра 2013. године у часопису „*European Human Rights Law Review*“.¹⁹ У закључку, професор Новак је навео да „ово мишљење ХРАП-а представља прекретницу у погледу одлуке коју је донело једно међународно стручно тело у тешком поступку проглашења међународних организација, укључујући Уједињене нације, одговорним за повреде људских права... У овом предмету, веома је препоручљиво да СПГС испуни одговарајуће препоруке у смислу јавног признавања пропуста УНМИК-а да спроведе ефикасне истраге, упућивања извештаја жалиоцу и њеној породици и тражења од ЕУЛЕКС-а и надлежних домаћих органа да појачају одговарајуће кривичне истраге у циљу идентификовања починилаца и њиховог извођења пред лице правде. То би био важан корак у борби против широко распрострањене некажњивости на Косову, који би омогућио жртвама да сматрају међународне организације одговорним за повреде људских права“.

¹⁵ *Бета*, 12. март 2013. и *Тањуг*, 18. јун 2013.

¹⁶ *Политика*, 16. октобар 2013. доступно на адреси <http://www.politika.rs/rubrike/Pogledi-sa-strane/Trn-u-okupogledi-sa-...2>

¹⁷ „УНМИК није успео да пронађе убице грађанина“, *Коха Диторе*, 19. март 2013.

¹⁸ *Наслеђе косовског УНМИК-а: Пропуст спровођења правде и плаћања одштете сродницима оштетених лица*, Амнести Интернешенал, 2013, доступан на адреси <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR70/009/2013/en>

¹⁹ М. Новак, *European Human Rights Law Review* 2013, 3, 275-283.

38. Француски Центар за истраживања и студије основних права /*Centre de recherches et d'études sur les droits fondamentaux*/ (CREDOF) париског универзитета Université Paris Ouest Nanterre La Défense, у свом часопису на мрежи *Revue des droits de l'homme*, такође је објавио два чланка која је написао М. Белеи о мишљењима Комисије у вези с предметима *Б. А.*²⁰ и *Јочић*²¹. На интернет страници на француском језику *Le Courrier des Balkans* такође је објављена прича о мишљењу Комисије везаном за НУЛ по предмету *С. Ц.*²², као и на веблогу *TerraNullius*²³. На општијем нивоу, треба такође подсетити на чланак професора П. Клајна (Université libre de Bruxelles) „УНМИК-ова Саветодавна комисија за људска права: једна фаза и поступку утврђивања одговорности Уједињених нација?“ /*Le Panel consultatif des droits de l'homme (Human Rights Advisory Panel) de la MINUK: une étape dans le processus de responsabilisation des Nations Unies ?*²⁴.

5. Интернет страница Комисије

39. Интернет страница Комисије²⁵ додатно је унапређена 2013. године како би омогућила бољи кориснички интерфејс као и лакши приступ одлукама и мишљењима Комисије. На интернет страници, која се ажурира месечно, налази се списак предмета према имену жалиоца, чиме се омогућава приступ одлукама и мишљењима Комисије у вези са одређеним предметом. Поред тога, Комисија такође објављује списак својих одлука и мишљења према броју предмета и датуму усвајања, на енглеском, албанском и српском, тако да заинтересована лица могу да прате развој судске праксе Комисије. На интернет страници су такође приказане примедбе СПГС-а на препоруке Комисије, чиме се омогућава преглед предмета ХРАП-а кроз сваку његову фазу. На интернет страницу се постављају нови додаци како би се унапредила приступачност корисницима.

²⁰ М. Белеи, „Саветодавна комисија за људска права (Уједињене нације и члан 2 ЕКЉП): Одлука по предмету Б. А. против УНМИК-а, илустрација озбиљности једног првобитно козметичког решења“ /*La décision B.A. c. MINUK, illustration du sérieux d'une solution initialement cosmétique*/, *Lettre "Actualités Droits-Libertés" du CREDOF*, 24. април 2013, доступно на адреси: <http://revdh.org/2013/04/24/human-rights-advisory-panel-minuk-serieux-cosmetique/>

²¹ М. Белеи, „Саветодавна комисија за људска права (Уједињене нације и члан 3 ЕКЉП): До сад невиђено продубљивање обавезе Уједињених нација по питању истрага“ /*Un approfondissement inédit de l'obligation des Nations Unies en matière d'enquête*/ *Lettre "Actualités Droits-Libertés" du CREDOF*, 27. септембар 2013, доступно на адреси: <http://revdh.org/2013/09/27/human-rights-advisory-panel-obligation-nations-unies-enquete/>

²² „Нестала лица на Косову: пропуст УНМИК-а и међународног протектората“ /*Disparus du Kosovo : la faillite de la MINUK et du protectorat international*/, *Le Courrier Des Balkans*, 21. март 2013, доступно на адреси: <http://balkans.courriers.info/article22062.html>

²³ М. Морати, „Саветодавна комисија за људска права сматра УН на Косову одговорним за пропуст да истражи присилне нестанке – премало и прекасно?“ /*The Human Rights Advisory Panel holds the UN in Kosovo responsible for failing to investigate forced disappearances – too little, too late?*/, *TerraNullius*, 18. март 2013, доступно на адреси: <http://terra0nullius.wordpress.com/2013/03/11/the-human-rights-advisory-panel-holds-the-un-in-kosovo-responsible-for-failing-to-investigate-forced-disappearances-too-little-too-late/>

²⁴ П. Клајн, „УНМИК-ова Саветодавна комисија за људска права: једна фаза и поступку утврђивања одговорности Уједињених нација?“ /*Le Panel consultatif des droits de l'homme (Human Rights Advisory Panel) de la MINUK: une étape dans le processus de responsabilisation des Nations Unies ?*/, *Perspectives du droit international au 21ème siècle: Liber Amicorum Christian Dominicé*, Martinus Nijhoff, Лајден, Бостон, стр. 225-255.

²⁵ <http://www.unmikonline.org/hrap/Eng/Pages/default.aspx>

6. Број предмета пред Комисијом

6.1. Статистички подаци

40. Током периода који је предмет извештаја, нису примљене нове жалбе, пошто је 31. март 2010. године био крајњи рок за подношење нових жалби. Између 2006. и 2010. године, Комисија је примила укупно 527 жалби.
41. Током године која је предмет овог извештаја, Комисија је усвојила 56 мишљења о меритуму (која се тичу 79 жалби), прогласила додатне 4 жалбе прихватљивим или делимично прихватљивим, прогласила 6 жалби неприхватљивим и одбацила 2 захтева за поновно разматрање претходних одлука или мишљења.
42. На крају 2013. године, 3 предмета су била на чекању пред Комисијом у фази утврђивања прихватљивости, а 182 предмета су чекала на мишљење о меритуму²⁶. Комисија је 2013. године закључила 85 предмета²⁷.

6.2. Одабрана мишљења и одлуке Комисије према предмету жалбе

43. У даљем тексту је приказан одређени број одабраних одлука и мишљења донетих 2013. године, према предмету жалбе, истакнутих ради даље расправе у одељку 8 овог извештаја:

Право на живот – право на ефикасну истрагу

- *Б. А.*²⁸, 92/09 (мишљење од 1. фебруара 2013)
- *Снежана Здравковић*, 46/08 (мишљење од 25. фебруара 2013)
- *Ц. С.*, 45/09 (мишљење од 25. априла 2013)
- *Марија Филиповић*, 92/09 (мишљење од 25. априла 2013)
- *С. П. и В. Ђ.*, 06/09 и 55/09 (мишљење од 6. јуна 2013)
- *Весна Антић*, 100/09 (мишљење од 12. септембра 2013)
- *З. И.*, 145/09 (мишљење од 12. септембра 2013)
- *Миливоје Тодоровски*, 81/09 (мишљење од 31. октобра 2013)
- *П. С.*, 48/09 (мишљење од 31. октобра 2013)
- *Ђ. И.*, 88/09 (мишљење од 21. новембра 2013)
- *Оливера Витошевић и Арсеније Витошевић*, 90/09 и 103/09 (мишљење од 27. новембра 2013)
- *Љубица Буљевић*, 146/09 (мишљење од 13. децембра 2013)
- *Р. А.*, 41/09 (мишљење од 13. децембра 2013)
- *Ненад Стојковић*, 87/09 (мишљење од 14. децембра 2013)

Право на живот – право на ефикасну истрагу – забрана мучења, нечовечног или понижавајућег поступања

- *Светлана Јочић*, 34/09 (мишљење од 23. априла 2013)

²⁶ У предметима за које постоји делимично мишљење о меритуму, тај предмет још увек чека на коначно мишљење о меритуму. Комисија је 2012. године такође поново отворила 2 предмета која су претходно проглашена неприхватљивим, *Балај и остали* и *Н. М. и остали*.

²⁷ Детаљне статистичке податке погледајте у Додатку Ц.

²⁸ Жалиоци су захтевали анонимност.

- *Рухан Рухани*, 85/09 (мишљење од 5. јуна 2013)

Право на мирно уживање имовине

- *Молорад Рајовић*, 308/09 (одлука од 31. јануара 2013)
- *Молорад Рајовић*, 308/09 (мишљење од 6. јуна 2013)

Право на мирно уживање имовине – право на одлуку у разумном временском року – забрана мучења, нечовечног или понижавајућег поступања – забрана дискриминације – право на социјално осигурање и одговарајући животни стандард

- *Томе Краснићи*, 08/10 (одлука од 6. јуна 2013)

Право на мирно уживање имовине – право на ефикасан правни лек – право на одлуку у разумном временском року

- *Марија Лалић*, 31/08 (мишљење од 14. марта 2013)
- *Југобанка А. Д. у стечају I*, 57/10 (одлука од 6. јуна 2013)

Право на одлуку у разумном временском року

- *Владимир Манохин*, 27/09 (мишљење од 2. августа 2013)

7. Трендови и питања од значаја

44. Током 2013. године, главни приоритет Комисије био је обрада предмета везаних за наводне неефикасне истраге које се тичу НУЛ. То је у пракси значило да је Комисија донела мишљења у погледу укупно 72 предмета везана за НУЛ. По 71 предмету, од 72, Комисија је закључила да је УНМИК починио повреде права процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЉП. Конкретно, Комисија је закључила да је УНМИК прекршио процедуралну обавезу из члана 2 Европске конвенције о људским правима због неефикасности своје истраге у вези са отмицама, нестанцима и/или убиствима сродника жалилаца.
45. Као што је доле у тексту детаљно размотрено, Комисија је развила своју судску праксу и додатно разрадила своје објашњење тога зашто истраге нису испуниле стандарде истраге прописане међународним хуманитарним правом. Једно разматрање Комисије које треба истаћи односи се на право на истину, које је започето у предмету *Ђ. Л.* Напомињући судску праксу Европског суда за људска права, Комисија је навела: „Суд је такође подвукао велику важност ефикасне истраге за утврђивање истине о ономе што се догодило, не само за породице жртава, већ и за друге жртве сличних злочина, као и ширу јавност, која има право да зна шта се десило. Уједињене нације су такође уверене у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, ‘право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. Што се тиче несталих лица ... то подразумева и право да се сазна судбина жртве и место на коме се она налази’“. Видети случај *Ђ. Л.*, предмет бр. 88/09, мишљење ХРАП-а од 21. новембра 2013. године, §§ 88.

46. Поред тога, Комисија је 2013. године по први пут закључила да је УНМИК починио повреде члана 3 ЕКЉП, конкретно у погледу права сродника жртава на забрану нечовечног и понижавајућег поступања. Комисија је први пут разрадила своје објашњење везано за повреде члана 3 у свом предмету *Јочић*; након тога, Комисија је развила своју судску праксу у вези с чланом 3.
47. У погледу члана 3 ЕКЉП, Комисија је приметила да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. „Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена“. Комисија је затим разматрала судску праксу Комитета за људска права УН-а и ЕСЉП-а у вези са чланом 3 ЕКЉП, напоменувши да „Европски суд такође узима у обзир следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истрази коју воде надлежни органи; одлагање започињања кривичне истраге нестанка; изостанак било какве ‘смислене’ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима“.
48. Комисија је препознала да је „Европски суд већ пронашао повреде члана 3 ЕКЉП у вези са нестанцима у којима је закључено да је сâма држава одговорна за отмицу. Међутим, супротно томе, у предмету који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у нестанак и УНМИК се не може сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца пријаве коју је изазвао сâм почињен злочин“.
49. Без обзира на то, у предмету *Јочић*, Комисија је закључила да је УНМИК допринео болу и душевној патњи жалиоца услед начина на који се УНМИК бавио предметом нестанка њеног сина, јер УНМИК није разговарао са њом у вези са статусом своје истраге те јој је стога онемогућио да сазна шта се десило њеном сину. Комисија је напоменула да „ни полиција УНМИК-а ни тужиоци никада нису контактирали жалиоца, да њена изјава никада није забележена и да она никада није обавештена о напретку истраге. Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може размотрити реакције и ставове УНМИК-а према жалиоцу у целини. Као што је приказано у погледу члана 2, спис какав је достављен не садржи никакве детаље о било каквој комуникацији између истражних органа УНМИК-а и жалиоца од када је поднета првобитна пријава нестанка“.
50. Комисија је закључила да је „жалилац трпела тешку патњу током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили њеном жалбом и због њене немогућности да сазна шта се десило њеном сину. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол мајке која мора да живи у неизвесности у вези са судбином свог несталог сина мора бити неподношљив. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП“. Видети случај *Јочић*, предмет бр. 34/09, мишљење ХРАП-а од 23. априла 2013. године, §§ 21-26, 85, 102-104, 122-125.

51. Поред предмета *Јочић*, Комисија је током 2013. године одлучила да је УНМИК прекршио члан 3 ЕКЉП у још 52 предмета. У свим овим предметима, Комисија је УНМИК-у дала препоруке о томе како да исправи ове повреде права. Између осталих облика репарације, Комисија је препоручила УНМИК-у да се званично јавно извини жалиоцима и њиховим породицама за бол и патњу које су изазване неактивношћу УНМИК-а и његовим занемаривањем обавеза. Више информација о препорукама Комисије упућеним УНМИК-у може се прочитати доле у тексту, §§ 91-96.
52. Током 2013. године, Комисија је била подстакнута да напомене да су одговори СПГС-а на препоруке Комисије у мишљењима у којима је установила да је УНМИК починио повреде људских права стизали много брже него ранијих година²⁹.
53. Поред питања везаних за чланове 2 и 3 ЕКЉП која су горе поменута, Комисија је наставила да обрађује предмете у вези са следећим правним питањима:
- наводима о повреди права на правично суђење и права на судску одлуку у разумном временском року (члан 6 § 1 ЕКЉП);
 - наводима о повреди права на ефикасан правни лек (члан 13 ЕКЉП);
 - наводима о повреди права на забрану дискриминације (члан 14 ЕКЉП);
 - наводима о повреди права на мирно уживање имовине и права на заштиту имовине (члан 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП); и
 - наводима о повреди права на социјално осигурање и одговарајући животни стандард (чланови 9 и 11 Међународног споразума о економским, социјалним и културним правима).
54. Поред тога, Комисија наставља да ради на кључним предметима за које очекује да усвоји мишљења 2014. године. На пример, Комисија очекује да усвоји мишљење у вези са предметом *Балај*, који укључује наводе о повреди права на живот (члан 2 ЕКЉП). У предмету *Балај*, жалиоци наводе да је полиција УНМИК-а употребила прекомерну силу током операције контроле окупљене масе на Косову 17. фебруара 2007, што је довело до смрти двеју жртава и озбиљних телесних повреда још двеју жртава. Комисија такође очекује да усвоји мишљење у вези с предметом *Н. М. и остали*, који се тиче навода о повредама права на живот, (члан 2 ЕКЉП), права на забрану нечовечног и понижавајућег поступања (члан 3 ЕКЉП) и права на поштовање приватног и породичног живота (члан 8 ЕКЉП), између осталих. У предмету *Н. М. и остали*, жалиоци, односно 143 члана ромских, ашклских и египатских заједница на Косову, тврде да су претрпели тровање оловом и друге здравствене проблеме по основу загађености тла на локацијама кампова због њихове близине рударско-топионичарском басену Трепча и/или због уопштено лоше хигијене и животних услова у камповима.

8. Судска пракса Комисије

55. Комисија је током 2013. године наставила значајно да напредује у обрађивању предмета који су пред њом. Решавањем 85 предмета са свог дневног реда, Комисија

²⁹ Комисија је у Годишњем извештају ХРАП-а за 2012. годину изразила забринутост у вези са изостанком објављивања јавних реакција СПГС-а на препоруке Комисије. Више информација се може прочитати у Годишњем извештају ХРАП-а за 2012. годину §§ 88-91.

је усвојила одлуке и мишљења која су пружила жалиоцима одређени степен окончања, док су истовремено проширила судску праксу Комисије у погледу великог броја нових процедуралних и материјалних питања. Неке од важних одлука и мишљења које је Комисија усвојила 2013. године описани су опширније доле у тексту.

8.1. Питања прихватљивости

8.1.1. Надлежност *Ratione Temporis*

56. Када се жалилац жали на повреду материјалног аспекта члана 2 ЕКЈП, која проистиче из смрти члана породице до које је дошло пре почетка надлежности Комисије, 23. априла 2005. године, сматра се да тај жалилац упућује на тренутни догађај из ког није проистекла континуирана ситуација. Као такав, он лежи ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Видети случај *Здравковић*, предмет бр. 46/08, мишљење ХРАП-а од 25. фебруара 2013. године, §§ 77.

8.1.2. Надлежност *Ratione Personae*

57. У предмету *Југобанка у стечају I*, жалилац је навео да је Посебна комора Врховног суда Косова за питања која се односе на Косовску повереничку агенцију (Посебна комора), тиме што је прогласила мораторијум на све парнице везане за рудник Трепча, одложила поступак пред Посебном комором и онемогућила жалиоцу одлуку у разумном временском периоду, чиме је дошло до повреде члана 6 § 1 ЕКЈП. Комисија је напоменула да је, у том периоду, жалилац био под управом Агенције за осигурање депозита Србије, за чије жалбе је Комисија утврдила у ранијем предмету, *Агенција за осигурање депозита*, да леже ван њене надлежности *ratione personae*. Напомињући да је Агенција за осигурање депозита Србије имала јаку контролу над жалиоцем, Југобанком А. Д, и напомињући судску праксу ЕСЈП-а у сличним предметима који се односе на српске банке у којима је Србија имала јаку контролу над српским банкама, Комисија је одлучила да жалилац Југобанка А. Д. лежи ван њене надлежности *ratione personae*. Видети случај *Југобанка у стечају I*, предмет бр. 57/10, одлука ХРАП-а од 6. јуна 2013, §§ 22-25.

58. У предмету *Краснићи*, у коме је жалилац навео да није могао да прима своју пензију из југословенског пензионског фонда након доласка УНМИК-а 1999. године, СПГС је тврдио да је жалилац ван надлежности Комисије *ratione personae*, јер фондом управљају власти у Београду. Комисија се није сложила, напомињући да се „у судској пракси Европског суда наводи да ефикасна реализација права заштићеног чланом 1 Протокола бр. 1 ‘не зависи само од одговорности државе да се не меша, већ може захтевати усвајање позитивних мера заштите, поготово када постоји директна веза између мера које подносилац пријаве може с правом очекивати од надлежних органа и његовог стварног уживања имовине’“. Комисија је такође напоменула да, „под околностима случаја који се овде разматра, и сагласно Резолуцији 1244 Савета безбедности Уједињених нација (из 1999. године), УНМИК је имао мандат, ‘у ишчекивању коначног разрешења’, за привремену управу на Косову не доводећи у питање ‘суверенитет и територијални интегритет Савезне Републике Југославије’. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда да, када постоји фактичка ситуација која умањује опсег надлежности одређеног органа – у овом

случају УНМИК-а у односу на органе у Београду – предметна држава мора покушати, уз сва правна и дипломатска средства која су јој доступна у односу на стране државе и међународне организације, да настави да гарантује остваривање права и слобода загарантованих Конвенцијом. Из ових разлога, Комисија сматра да жалба сходно члану 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП лежи унутар надлежности Комисије *ratione personae* сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 и одбацује примедбу СПГС-а у вези с тим“. Видети случај *Краснићи*, предмет бр. 08/10, одлука ХРАП-а од 6. јуна 2013, §§ 29-31.

8.1.3. Надлежност *Ratione Materiae*

59. У истом предмету *Краснићи*, СПГС је тврдио да жалиочева пензија не представља имовину која се „може дефинисати“ сходно члану 1 Протокола бр. 1, и да, као такав, предмет лежи ван надлежности Комисије *ratione materiae*. Комисија се није сложила, напомињући да је „[Европски] суд такође закључио да, када су на снази закони којима се предвиђа исплата, као право на пензију, мора се сматрати да се таквим законима ‘остварује власнички интерес’ који спада у оквир члана 1 Протокола бр. 1 за лица која испуњавају услове закона и да смањење или прекид пензије може стога представљати ометање мирног уживања имовине. Комисија стога сматра да овај део жалбе лежи унутар надлежности Комисије *ratione materiae* и одбацује примедбу СПГС-а у вези с тим“. Видети случај *Краснићи*, предмет ХРАП-а бр. 08/10, наведен изнад у § 58, при §§ 27-28.

8.1.4. Организациони односи између УНМИК-а и Мисије ОЕБС-а на Косову у погледу организације

60. Када је Мисија ОЕБС-а на Косову заузимала жалиочеву имовину од 1. марта 2000. до 1. новембра 2007, жалилац може да покрене питање које се тиче његових права сходно члану 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП чија се повреда може приписати УНМИК-у, упркос чињеници да је ОМик представљао различит стуб међународног присуства на Косову. Овлашћење ОМик-а да преузме жалиочеве просторије у том временском периоду могло је произаћи само из укључења ОМик-а у административни оквир УНМИК-а и Резолуцију 1244 Савета безбедности УН-а (1999). Видети случај *Рајовић*, предмет бр. 308/09, мишљење ХРАП-а од 31. јануара 2013. године, §§ 18-21.

8.2. Питања меритума

8.2.1. Право на живот – право на ефикасну истрагу – члан 2 ЕКЉП

Недостатак истражног списка

61. У предмету *Б. А*, поводом ког УНМИК није био у могућности да достави Комисији ниједан спис везан за истрагу нестанка и смрти жртве, Комисија је одлучила да пређе на одлучивање о меритуму жалбе само на основу докумената које јој је доставио жалилац и мало информација које је пружио УНМИК и да извуче закључке из ове ситуације. Комисија је напоменула да је „у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, посебно укључујући објављивање докумената и информација релевантних за жалбу“.

Комисија се позвала на судску праксу Европског суда за људска права да „треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст да им на руке достави информације без одговарајућег објашњења“. Видети случај *Б. А*, предмет бр. 52/09, мишљење ХРАП-а од 11. фебруара 2013. године, §§ 46-49.

62. У предмету *Б. А*, Комисија је такође напоменула да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје другим истражним телима, кључно за наставак таквих истрага. Пропуст одржавања истражних списа могао би стога, сâм по себи, покренути питања сходно члану 2 ЕКЉП. Видети случај *Б. А*, предмет бр. 52/09, наведен изнад у § 61, при § 48.
63. У предмету *Ц. С*, поводом ког УНМИК није био у могућности да достави Комисији ниједан спис везан за истрагу нестанка и смрти жртве, СПГС је тврдио да форензичку истрагу предмета треба раздвојити од кривичног и судског елемента. „У погледу форензичке компоненте, СПГС тврди да је полиција УНМИК-а спровела потпуну истрагу, која је довела до проналажења и идентификације посмртних остатака [жртава]. Због тога, није дошло до кршења ове компоненте члана 2 ЕКЉП које се може приписати УНМИК-у“. Комисија се није сложила, напоменувши да, иако проналажење и идентификација посмртних остатака сами по себи представљају важно достигнуће, „процедурална обавеза сходно члану 2 није престала након проналажења посмртних остатака, посебно пошто су околности показивале знакове сумњиве смрти и насилне смрти у [случају жртава]. Ипак, не постоји доказ да је предузета било каква активност у погледу расветљавања околности везаних за нестанак и смрт [жртава]. Због тога, УНМИК-ова обавеза да истражи овај предмет није престала проналажењем и идентификацијом посмртних остатака [жртава]. Комисија је стога закључила да примедба СПГС-а да УНМИК није прекршио члан 2 ЕКЉП пошто је утврдио локацију ових тела није сама по себи довољна за испуњавање његове обавезе у том погледу“. Видети случај *Ц. С*, предмет бр. 45/09, мишљење ХРАП-а од 25. априла 2013. године, §§ 47, 80.

Однос између УНМИК-ове истраге и осталих истражних органа

64. У предмету *Антић*, поводом ког УНМИК није био у могућности да достави Комисији ниједан спис везан за истрагу нестанка и смрти жртве осим једне електронске поруке, СПГС је тврдио да је „истрага смрти [жртве] можда била део шире истраге ратних злочина коју су спровели полиција УНМИК-а и међународни тужиоци, што може да објасни недостатак истражног списа. На основу информација до којих је дошао УНМИК, не може се утврдити успешност истраге чији је циљ био идентификација лица одговорних за смрт [жртве] и њихово извођење пред лице правде и постоји могућност да постоје додатне и непобитне информације. Комисија није прихватила овај аргумент, навевши да „такав аргумент мора бити поткрепљен још нечим, а не само електронском поруком, у којој је жалилац само именован као сведок другог инцидента у тој области, који се догодио скоро девет месеци пре убиства [жртве]. Пошто УНМИК није доставио ниједан такав додатни доказ, Комисија одбацује овај аргумент“. Видети случај *Антић*, предмет бр. 100/09, мишљење ХРАП-а од 12. септембра 2013. године, §§ 42, 75.

Неспровођење истраге од стране УНМИК-а – висока стопа криминала

65. У предмету *Ж. И*, у коме је СПГС прихватио да полиција УНМИК-а очигледно није спровела истрагу убиства жртве, СПГС је навео да чињеница да је до убиства дошло када је стопа криминала на Косову била највиша, јуна 1999, после НАТО бомбардовања, представља још једну околност коју треба узети у обзир при процени ефикасности истраге. Према наводима СПГС-а, УНМИК је током 1999. и 2000. године примио стотине пријава о нестанцима и убиствима косовских Срба, које је било посебно тешко истражити због ограничених средстава, као и недостатка трагова; масовни одлазак косовских Срба у ужу Србију посебно је отежао проналажење сведока. Комисија је напоменула у одговору: „да би овај аргумент био валидан, морао би да буде поткрепљен статистичким подацима. Пошто СПГС није доставио ниједан такав податак, Комисија одбацује овај аргумент“. Комисија је закључила да „истрага убиства [жртве] није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности, као што то налаже члан 2“. Видети случај *Ж. И*, предмет бр. 145/09, мишљење ХРАП-а од 12. септембра 2013. године, §§ 52, 91-92.

Недостатак истражног списка – терет доказивања

66. У предмету *Б. А*, поводом ког УНМИК није био у могућности да достави Комисији ниједан спис везан за истрагу нестанка и смрти жртве, Комисија је сматрала да то покреће питања терета доказивања. Конкретно, Комисија је следила судску праксу ЕСЉП-а и Комитета за људска права Уједињених нација (КЉП) о одлучила да „пошто се документација налазила под искључивом контролом УНМИК-ових органа, бар до предаје ЕУЛЕКС-у, може да се примени начело да се ‘чврсти закључци’ могу извући из недостатка документације“. Видети случај *Б. А*, предмет ХРАП-а бр. 52/09, наведен изнад у § 61, при §§ 50-53.

67. Комисија је такође напоменула да је, „према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, најкасније од средине септембра 1999. године цео систем кривичних истрага у региону Приштине био под пуном контролом УНМИК-а. Дакле, УНМИК је имао одговорност да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал предаје органу који преузима одговорност за истрагу; и *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази“.

68. Пошто УНМИК није доставио никакве истражне списе, Комисија је закључила да је „дошло до једне од следећих ситуација: није спроведена никаква истрага; УНМИК је намерно одлучио да не достави спис Комисији, упркос својој обавези да сарађује са Комисијом и да јој пружа потребну помоћ, укључујући издавање докумената од значаја за жалбе сходно члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12; спис није прописно предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није успео да преузме спис од лица тренутно задуженог за чување тог документа. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди истражни спис ради процене од стране Комисије. Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно указује на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје

извршне функције или у његовом садашњем својству. Видети случај *Б. А*, предмет ХРАП-а бр. 52/09, наведен изнад у § 61, при §§ 71-75.

Непотпун истражни спис – терет доказивања

69. У предмету *С. П. и В. Ђ*, поводом ког је УНМИК успео да достави Комисији једино непотпун истражни спис у погледу истраге нестанка и смрти жртве, СПГС је тврдио да информације можда недостају због недостатка информација које су пренете одговарајућим канцеларијама или због изостанка истраге“. Из тог разлога, СПГС је навео: „УНМИК није у позицији да пружи одговарајуће коментаре везане за меритум предмета“. Комисија је у одговору навела: „ограничен садржај истражних списка, поготово у светлу СПГС-овог аргумента да, из тог разлога, није могуће утврдити да ли је постојао пропуст УНМИК-а да спроведе ефикасну истрагу у вези са предметом [жртве] покреће питања терета доказивања. У том погледу, Комисија се позива на приступ Европског суда за људска права, као и Комитета Уједињених нација за људска права (КЈП) по овом питању. Опште правило је да страна која износи предлоге чињеница има обавезу да их докаже, али ово није строго правило“. Видети случај *С. П. и В. Ђ*, предмети ХРАП-а бр. 06/09 и 55/09, мишљење од 6. јуна 2013, §§ 64, 70.

„Несразмеран терет“

70. У предмету *Филиповић*, поводом ког је УНМИК успео да достави Комисији једино непотпун истражни спис у погледу истраге нестанка и смрти жртве, СПГС је тврдио да је истрага испунила стандарде ефикасне истраге предвиђене чланом 2 ЕКЈП, поготово узевши у обзир околности које су преовладале на Косову у постконфликтној ситуацији. СПГС је напоменуо да је ЕСЈП навео поводом сличног случаја уз сукоба у Босни – да треба узети у обзир потешкоће карактеристичне за ситуације након сукоба и проблеме који ограничавају истражне органе у истрази оваквих случајева. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом веома сличном оној у Босни. Комисија је напоменула да „као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет и да треба узети у обзир потешкоће карактеристичне за ситуације након сукоба и проблеме који ограничавају истражне органе у истрази оваквих случајева“. Видети случај *Филиповић*, предмет бр. 92/09, мишљење ХРАП-а од 25. априла 2013. године, §§ 45-46, 74.

Нејасан датум отмице

71. У предмету *П. С*, поводом ког је УНМИК успео да достави Комисији једино непотпун истражни спис у погледу истраге нестанка и смрти жртве, СПГС је тврдио да су напори полиције УНМИК-а да истражи трагове које су дали сведоци били неуспешни, због недостатка дефинитивних информација о судбини жртве, укључујући, конкретно, нејасноће везане за датум њеног нестанка. Комисија се није сложила, напомињући да „у околностима овог случаја, датум нестанка није толико

кључна чињеница да би могао озбиљно да наруши истрагу, уколико је погрешан за неколико дана. Циљ ове истраге био је да се открије истина о догађајима који су довели до нестанка [жртве], да се пронађу она или њени посмртни остаци и да се идентификују потенцијални починиоци“. Видети случај *П. С.*, предмет бр. 48/09, мишљење ХРАП-а од 31. октобра 2013. године, §§ 60, 88-89.

ДНК узорци нису прикупљени

72. У случају *Буљевић*, УНМИК је успео да достави Комисији једино непотпун истражни спис у погледу истраге нестанка жртве и није прикупио ДНК узорке од чланова жртвине породице. Комисија је довела у питање ефикасност УНМИК-ових активности. „С тим у вези, Комисија напомиње да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, у овом предмету, прво, такви узорци још увек нису били прикупљени, четрнаест година након наводне отмице [жртве], а друго, надлежни органи нису дали објашњење о томе зашто то није учињено. Широко је прихваћено да је поређење узорака ДНК материјала једини начин обезбеђивања сигурне идентификације посмртних остатака после тако дугог временског периода. Стога прикупљање довољних узорака од сродника несталог лица постаје императив, а без тога, шансе да се утврди идентитет посмртних остатака, ако се они пронађу, веома су мале. Стога, будући да настављени пропуст да се прикупе такви узорци озбиљно угрожава могућност да се идентификују посмртни остаци [жртве] (у случају да су пронађени или да буду пронађени), Комисија сматра да први део процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП није испуњен“. Видети случај *Буљевић*, предмет бр. 146/09, мишљење ХРАП-а од 13. децембра 2013. године, §§ 94-95.

Сведоци су се преселили на територију ван правне надлежности Косова и са њима није обављен разговор

73. У предмету *Тодоровски*, поводом ког је УНМИК успео да достави Комисији једино непотпун истражни спис у погледу истраге нестанка и смрти жртве, Комисија је размотрила посебне аспекте који су чинили истражни спис непотпуним. Конкретно, Комисија је навела да „у истом извештају, истражитељ такође наводи да друга два сведока нису испитана, јер су се, до тренутка када је полиција УНМИК-а покушала да ступи у контакт са њима, обе особе преселиле на територију уже Србије и њихово лоцирање више није било могуће. Прво, Комисија сматра да се овај покушај ступања у контакт са сведоцима, четири године након отмице, очигледно догодио прекасно. Друго, спис би требало да садржи барем кратко објашњење о томе на који начин је полиција УНМИК-а заправо покушала да их лоцира. Иако су истражитељи још увек могли да лоцирају једног од сведока и да са њим разговарају, његова изјава никада није званично забележена. По мишљењу Комисије, такав недостатак непосредне реакције од стране полиције УНМИК-а могао је да укаже починиоцима на то да надлежни органи нису могли или да нису били вољни да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације“.

74. Комисија је такође напоменула да „при процени истраге у односу на потребу да се предузму разумни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге како би се осигурала докази, Комисија узима у обзир чињеницу да би прописно вођен истражни спис требало да садржи записе свих истражних активности и, нарочито, разговора вођених са жалиоцем, осумњиченима и свим потенцијалним сведоцима отмице. У свим случајевима, такви разговори би требало да се обаве што је пре могуће и требало би да буду забележени и сачувани у предметном спису. Пропуст да се идентификују и пронађу особе које су идентификоване као лица укључена у отмицу и да се са њима обави званичан разговор додатно подрива ефикасност истраге“. Видети случај *Тодоровски*, предмет бр. 81/09, мишљење ХРАП-а од 31. октобра 2013. године, §§ 109-111.
75. Слично томе, у случају *Буљевић*, полиција УНМИК-а није обавила разговор са породицом жртве и потенцијалним очевицем, који су наводно сви напустили Косово непосредно након нестанка жртве и постали расељена лица на територији уже Србије. Комисија је навела да „разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока као и посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Тако је, према мишљењу Комисије, УНМИК имао обавезу да пронађе породицу жртве, а не да се они врате на Косово које су напустили из безбедносних разлога, како би покушао да сазна шта се десило са њиховим сродником или истрагом“. Видети случај *Буљевић*, предмет ХРАП-а бр. 146/09, наведен изнад у § 72, при §§ 83, 100.

Непотпун истражни спис – Прикупљање узорак ДНК је само један аспект ефикасне истраге

76. У случају *Тодоровски*, у коме је истрага нестанка жртве обухватила прикупљање узорак ДНК, Комисија је нагласила да прикупљање узорак ДНК чини само један аспект ефикасне истраге. Комисија је напоменула да је „прикупљање ДНК узорак само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, пошто у случају овог предмета до такве идентификације није дошло, Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и довођење истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП“. Видети случај *Тодоровски*, предмет бр. 81/09, мишљење ХРАП-а од 31. октобра 2013. године, § 107.

77. Слично томе, у случају *Б. Л.*, УНМИК је успео да достави Комисији једино непотпун истражни спис у вези са истрагом нестанка и смрти жртве, али је доставио податак који се тиче његове форензичке активности по питању тог случаја. СПГС је објаснио да „породице несталих лица имају право да сазнају судбину својих несталих чланова“, што, према СПГС-у, укључује право на „тачну идентификацију свих пронађених тела како би могли да утврде да ли је њихов сродник међу мртвима и, уколико јесте, на информације о томе где је тело пронађено и како је особа умрла итд“. СПГС је даље навео да „породица такође има право да сахрани тело преминулог сродника, уколико и када оно буде пронађено“. Према мишљењу СПГС-а, „основна активност неопходна за решавање ових аспеката“ јесте форензичка истрага, која укључује „претрагу наводних гробова, ексхумације, аутопсије, упоређивање анте-мортем и пост-мортем података, ДНК тестове, информисање породица и враћање пронађених тела и личних предмета породицама“. Међутим, Комисија се са овим није сложила. „Комисија поздравља неколико изјава СПГС-а које се односе на процес проналажења и идентификације посмртних остатака несталих лица и на права њихових сродника у том погледу. Међутим, Комисија се не слаже у потпуности са тврдњом СПГС-а да главни део посла у том смислу зависи од рада форензичара. Када је у питању овај конкретан предмет, чини се да је било мало простора за обављање форензичког посла будући да није спроведена скоро никаква истрага“. Видети случај *Б. Л.*, предмет бр. 88/09, мишљење ХРАП-а од 21. новембра 2013. године, §§ 53, 109.

78. У истом предмету *Б. Л.*, СПГС је, објашњавајући зашто није спроведена додатна истрага, тврдио да су „истражне активности УНМИК-а изгледа још увек на чекању ... због недостатка информација или трагова који би омогућили даљу смислену истрагу и дали приоритет овом над осталим предметима“. Комисија се са тим није сложила и напоменула да „у почетној фази скоро сваке истраге недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се надокнадили ови недостаци јесте главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Спис који је био доступан Комисији не приказује ниједну такву активност. Стога се чини да је полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији је, према мишљењу Комисије, управо таква пасивност полиције УНМИК-а ... можда довела до губитка потенцијалних доказа“. Видети случај *Б. Л.*, предмет ХРАП-а бр. 88/09, наведен изнад у § 77, при § 123.

Непотпун/неорганизован истражни спис

79. У случају *Буљевих*, УНМИК је успео да достави Комисији једино непотпун истражни спис у погледу истраге нестанка и смрти жртве. СПГС је изразио незадовољство у вези са начином на који су информације представљене у истражном спису, пошто су делови информација пронађени у различитим документима које су доставили било жалилац или ЕУЛЕКС. Спис је очигледно састављан различитих датума и често без јасних унакрсних референци које су можда могле да омогуће потпуно сагледавање инцидента. Комисија је изјавила да, иако у потпуности дели забринутост СПГС-а у погледу неорганизованости списка, „Комисија, међутим, сматра да, с обзиром на околности овог случаја, такав недостатак структуре и анализе оскудних информација доступних у истражном досијеу није био узрок пропуста УНМИК-ове полиције да

истражи овај предмет, већ сасвим јасно резултат овог пропуста“. Видети случај *Буљевић*, предмет ХРАП-а бр. 146/09, наведен изнад у § 72, при §§ 83, 100.

Недостатак координације у истрази

80. У случају *Стојковић*, УНМИК је успео да достави Комисији потпун истражни спис у погледу нестанка и смрти жртве; међутим, сама истрага није била ефикасна због лоше усклађености истрага УНМИК-ових тужилаца и полиције УНМИК-а. Комисија је напоменула да „продужен пропуст да се повежу засебне истраге несталог лица и неидентификованог тела показује да обавеза [спровођења ефикасне истраге] није испуњена само утврђивањем адекватног оквира, већ тек када постане правилно координисан систем који може да спроведе адекватну и ефикасну истрагу у складу са чланом 2 ЕКЈП“. Видети случај *Стојковић*, предмет бр. 87/09, мишљење ХРАП-а од 14. децембра 2013. године, § 164.
81. У истом предмету *Стојковић*, Комисија је истакла да је Заменик команданта полиције УНМИК-а изгледа доносио кључне тужилачке одлуке. „Са становишта Комисије, правилан тужилачки преглед истражног списка можда би довео до додатних активности за које су дате препоруке, па овај предмет не би остао неактиван у наредним месецима“. Видети случај *Стојковић*, предмет ХРАП-а бр. 87/09, наведен изнад у § 55, при §§ 55, 160.

Ефикасност истраге коју је УНМИК спровео у погледу несталог/убијеног лица – потпун истражни спис

82. У предмету *Здравковић*, поводом ког је УНМИК одмах покренуо истрагу отмице жртве и предузео све пресудне истражне кораке непосредно након инцидента, Комисија је закључила да није постојало кршење процедуралног проширења члана 2 ЕКЈП. Конкретно, Комисија је прегледала истражне записе и утврдила да је „полиција УНМИК-а предузела све разумне кораке како би спровела ефикасну истрагу у складу са чланом 2, с обзиром на чињенично стање у погледу истражног рада на Косову“. Видети случај *Здравковић*, предмет ХРАП-а бр. 46/08, наведен изнад у § 56, при §§ 115, 119.
83. У случају *Здравковић* је такође постојало кашњење у идентификацији посмртних остатака, од тренутка ексхумације тела 2003. године до коначне идентификације 2007. године, што је СПГС потврдио. Међутим, према мишљењу СПГС-а, до овог кашњења је дошло због потешкоћа приликом ископавања масовних гробница, где постоји велики број тела, што захтева пажљиво одвајање и поновно састављање посмртних остатака и предмета идентификације, као и због „потребе да се изврши комплетна обдукција сваког тела које треба идентификовати“. СПГС је истакао да је „полиција УНМИК-а заправо предузела све неопходне, хитне истражне мере, у најранијим фазама инцидента, и марљиво и независно истражила све упите, док је радила под посебним околностима какве су постојале на северу Косова у то време“. Комисија је прихватила ову тврдњу и изјавила: „Комисија је свесна чињенице да су поступци ексхумације и идентификације посмртних остатака у контексту пост-конфликтног Косова трајали дуго јер је током тог периода УНМИК истовремено обрађивао велики број случајева који су се тicali несталих лица. За такве поступке, а поготово за идентификацију засновану на ДНК анализи, која је на Косову усвојена

од 2003. године, УНМИК је морао да се ослања на техничку сарадњу са спољним институцијама, посебно МКНЛ-ом. Комисија из тог разлога сматра да такво одлагање није било неразумно. Комисија такође напомиње да се не може сматрати, с обзиром на околности везане за овај случај, да је кашњење идентификације имало додатни лош утицај на истрагу и могућност да она доведе починиоце пред лице правде“. Видети случај *Здравковић*, предмет ХРАП-а бр. 46/08, наведен изнад у § 56, при §§ 88-90, 122.

Јавни надзор

84. У случају *Здравковић*, постојао је спор између жалиоца и УНМИК-а у погледу тога да ли је жалиоцу достављена довољна количина информација о напретку истраге полиције УНМИК-а везано за отмицу жртве. Након што је напоменула да се полиција УНМИК-а у неколико наврата састала са породицом жалиоца како би сакупила информације ради наставка истраге, Комисија је подсетила на мишљење ЕСЉП-а да „овај аспект процедуралне обавезе не налаже да подносиоци пријаве имају приступ полицијским досијеима или копијама свих докумената током истраге нити да буду консултовани или обавештавани у свакој фази те истраге“. Комисија је истакла да је „став жалиоца да је опсег добијених информација био ограничен или не сасвим задовољавајући. Међутим, Комисији се чини да су жалиоцу и њеној породици пружене ограничене информације због недостатка конкретних резултата, суштинског напретка или промене статуса истраге. Из тих разлога, Комисија је мишљења да се у овом случају не може сматрати да је подносилац пријаве био искључен из процеса истраге у степену који би представљао кршење минималног стандарда члана 2“. Видети случај *Здравковић*, предмет ХРАП-а бр. 46/08, наведен изнад у § 56, при § 125.

Оправданост кашњења истраге

85. У случају *P. A*, који није повезан са сукобом, постојао је спор између жалиоца и УНМИК-а у погледу тога да ли је истрага полиције УНМИК-а у вези са смрћу жртве под сумњивим околностима била адекватна. Конкретно, жалилац је тврдио да је постојало неразумно кашњење спровођења токсиколошке анализе након обдукције и да истражни органи нису испратили све правце истраге смрти његовог нећака. СПГС је сматрао да чињеница да токсиколошка анализа смрти жртве није извршена након његове смрти под сумњивим околностима није представљала прекомерно кашњење због непостојања оперативне лабораторије за токсиколошку анализу у то време на Косову. Комисија се сложила са напоменом СПГС-а да „након што је извршила процену активности коју су спровели истражитељи непосредно након инцидента, немогућност обављања токсиколошке анализе на Косову барем до марта 2007. године, као и ограничен део истраге који спада под њену временску надлежност, Комисија сматра да горенаведена кашњења нису претерана у околностима предмета“. Видети случај *P. A*, предмет бр. 41/09, мишљење ХРАП-а од 13. децембра 2013. године, §§ 60, 65-66.

8.2.2. **Забрана мучења, нечовечног или понижавајућег поступања – члан 3 ЕКЉП**

Одсуство истражног списка – одсуство контакта са жалиоцем

86. У случају *Јочић*, који се тигао тврдње жалиоца да УНМИК није спровео ефикасну истрагу нестанка и убиства њеног сина, као и да је није обавестио о статусу истраге, Комисија је прво размотрила питање да ли би став и реакције УНМИК-ових органа поводом нестанка несталог лица и захтева жалиоца за информације у погледу судбине њеног сина и кривичне истраге представљали кршење обавезе из члана 3 ЕКЉП, с обзиром на чињенично стање на Косову у релевантном временском периоду. Комисија је напоменула блискост породичних веза између жалиоца и њеног сина; активности које је жалилац предузела да би добила информације о њему; одсуство контакта полиције УНМИК-а и тужилаца са жалиоцем; и необјашњено кашњење од скоро осам година, од проналажења посмртних остатака жртве до тренутка када је жалилац обавештен о позитивној идентификацији тих остатака.
87. Комисија је даље истакла да „изводећи закључке из УНМИК-овог пропуста да достави истражна документа или да обезбеди друго веродостојно објашњење за потпуно одсуство контакта са жалиоцем или информације о кривичној истрази нестанка и убиства [жртве], Комисија сматра да је ситуација која се продужила до периода временске надлежности Комисије изазвала крајњу неизвесност у погледу судбине жалиочевог сина и статуса истраге ... Комисија закључује да је жалилац трпела тешку душевну патњу, током дуготрајног и континуираног временског периода, због начина на који су се УНМИК-ови органи бавили женом жалбом и због немогућности да сазна шта се десило њеном сину ... Комисија закључује да је, својим понашањем, УНМИК допринео болу и душевној патњи жалиоца, у супротности са чланом 3 ЕКЉП“. Видети случај *Јочић*, предмет бр. 34/09, мишљење ХРАП-а од 23. априла 2013. године, § 117-125.

8.2.3. **Право на судску одлуку у разумном временском року – члан 6 § 1 ЕКЉП**

Одложено уручење пресуде

88. У случају *Манохин*, жалилац је тврдио да је одлагањем уручења пресуде од стране Општинског суда у Приштини прекршено његово право на судску одлуку у разумном року. СПГС је тврдио да УНМИК није крив јер жалилац није обавестио суд да је његов тадашњи адвокат престао да га заступа. СПГС је навео да „с обзиром на одсуство реакције како жалиоца, тако и његовог овлашћеног правног заступника, није јасно како и од стране ког другог лица је Општински суд у Приштини требало да добије тачне податке за контакт жалиоца како би му уручио горенаведене позиве и пресуду“. Комисија се сложила, напоменувши да је „у таквим околностима, када је жалилац знао да губи правно заступање, он имао бар делимичну одговорност да обавести Општински суд у Приштини о томе ко ће га заступати у будућности, ако ће то ико чинити, и на коју адресу Суд треба да пошаље накнадне позиве и пресуде. У таквој ситуацији, Комисија сматра да је пропуст жалиоца да Општинском суду у Приштини достави те релевантне информације значајно допринео томе да он са закашњењем прими пресуду. Комисија је стога закључила да није дошло до кршења

члана 6 § 1 ЕКЉП“. Видети случај *Манохин*, предмет бр. 27/09, мишљење ХРАП-а од 2. августа 2013. године, § 22, 25-26.

8.2.4. Право на заштиту имовине – право на приступ суду – члан 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП и члан 6 ЕКЉП – право на ефикасан правни лек – члан 13 ЕКЉП

Неактивност УНМИК-а у парници за утврђивање очинства

89. У случају *Лалић*, жалилац је тврдио да је судски поступак за утврђивање законског очинства над њеним дететом био на чекању од 1998. године, укључујући период од јуна 1999, када је УНМИК имао одговорност управљања правдом на Косову. СПГС је сматрао да УНМИК није имао одговорност у погледу правосудног система на Косову пре него што је распоређен. Комисија је напоменула да, „иако је засигурно тачно да УНМИК још увек није био на Косову 1998. године – односно у тренутку када је наложено поновно покретање поступка – такође је тачно и да је он постао одговоран за привремену управу на Косову, укључујући примену правде, од 10. јуна 1999. године. Комисија такође сматра да је, у складу са својим извршним функцијама и обавезама везаним за људска права, легитимно очекивати да напори УНМИК-а ка поновном успостављању владавине права и организације правосуђа на Косову обухватају мере којима се обезбеђује реализација гаранције правичног суђења, укључујући право на приступ суду, за оне чији су судски захтеви били на чекању у тренутку УНМИК-овог доласка на Косово“. Пошто УНМИК није пружио никакво објашњење зашто судови нису обрадили жалиочев захтев нити је дао објашњење да ли је УНМИК развио било какву политику у прелазном систему како би се осигурало решавање предмета који су били на чекању у косовским судовима пре његовог доласка, Комисија је установила да је прекршено жалиочево право на приступ суду, сходно члану 6 ЕКЉП. Видети случај *Лалић*, мишљење ХРАП-а од 14. марта 2013, предмет бр. 31/08, §§ 45, 47-49.

8.2.5. Право на мирно уживање имовине – члан 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП

Однос између УНМИК-а и Мисије ОЕБС-а на Косову у погледу организације

90. У случају *Рајовић*, у коме је Мисија ОЕБС-а на Косову (ОМиК) заузела жалиочеву имовину у периоду између 1. марта 2000. и 1. новембра 2007. године, Комисија је закључила да је УНМИК, одмах након што је обавештен о питању власништва над имовином, био дужан да преиспита и, ако је потребно, исправи природу запоседања имовине од стране ОМиК-а, због укључивања ОМиК-а у административни оквир УНМИК-а, сходно Резолуцији 1244 Савета безбедности УН-а (1999). Дакле, пропуст УНМИК-а да предузме било какве корективне мере попут склапања уговора о закупу везано за пријаву, представљао је незаконито ометање од стране УНМИК-а чиме је прекршен члан 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП у погледу незаконитог заузимања просторија у Пећи од стране ОМиК-а. Видети случај *Рајовић*, предмет бр. 308/09, мишљење ХРАП-а од 6. јуна 2013. године, §§ 39-40.

9. Закључни коментари и препоруке Комисије

91. Године 2013, Комисија је усвојила 53 мишљења о меритуму у којима је утврдила кршења људских права за која је УНМИК био одговоран. У сваком од ових предмета, Комисија је сматрала да је потребан неки облик надокнаде. Ове године, као и протеклих година, Комисија је установила да јој представља одређен проблем да одлучи које ће препоруке дати у ситуацијама где УНМИК више нема директан утицај на одлуке које се доносе на Косову. Као што је већ напоменуто, УНМИК више не може да измени прописе по потреби (односно, у сваком случају, чак и када би изменио релевантне прописе, више не би могао да обезбеди њихово спровођење) нити може да утиче на косовске власти да исправе остале недостатке идентификоване од стране Комисије. Ова ситуација захтевала је од Комисије да буде свесна таквих ограничења при доношењу препорука које би имале повољан утицај на ситуацију у погледу људских права жалилаца на које се тај проблем односи.
92. У 71 од укупно 72 предмета која се односе на НУЛ (поменуто изнад у § 44), Комисија је установила да је УНМИК починио повреду члана 2 ЕКЉП, конкретно тиме што није спровео адекватну и ефикасну истрагу нестанка или отмице и/или убиства жалиочевих блиских сродника. У овим случајевима, Комисија је обухватила опсежније репарације и дала препоруку УНМИК-у да прибави уверење од ЕУЛЕКС-а да ће истражне радње бити настављене у складу са захтевима из члана 2, да ће околности у вези са нестанком и убиством жртава бити утврђене и да ће починиоци бити доведени пред лице правде; жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно. Комисија је такође дала препоруку да УНМИК јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са својим пропустом да адекватно истражи нестанак и убиство жртава и јавно се извини жалиоцима и њиховим породицама у вези са тим. Комисија је такође дала препоруку и да УНМИК плати адекватну накнаду жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу.
93. Комисија је такође дала препоруку да УНМИК предузме одговарајуће кораке, путем других повезаних ентитета УН-а који послују на Косову, локалних органа и невладиних организација, ради реализације потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, надокнаду, санацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто више неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле повреду људских права до које је дошло током и по завршетку сукоба на Косову. Напошетку, Комисија је дала препоруку да УНМИК предузме одговарајуће кораке пред надлежним органима Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање. Тако је, по први пут, Комисија дала препоруке које су подстакле УНМИК да потражи систематске одговоре на повреду људских права. Комисија се нада да ће УНМИК на ове препоруке реаговати на прикладан начин.
94. У 53 случаја, Комисија је такође закључила да је УНМИК починио повреду члана 3 ЕКЉП (поменуто изнад у §§). Конкретно, Комисија је утврдила да је пропуст

УНМИК-а да комуницира са жалиоцима и њиховим породицама о статусу својих истрага нестанка, отмице и/или убиства њихових сродника, узроковао бол и душевну патњу жалиоцима и њиховим породицама, што је у супротности са забраном понижавајућег поступања. Дакле, поред препорука за све одштете у вези са кршењем члана 2 ЕКЈП, Комисија је дала препоруку да УНМИК такође плати адекватну надокнаду жалиоцима за моралну штету због кршења члана 3 ЕКЈП.

95. У случајевима кршења других одредаба, попут кршења права на имовину, загарантованог чланом 1 Протокола бр. 1 ЕКЈП, Комисија је препоручила надокнаду за материјалну и нематеријалну штету (видети случај *Рајовић*, предмет ХРАП-а бр. 308/09, наведен изнад у § 90). У другим случајевима, Комисија је признала да би препоручила УНМИК-у да предузме одређене конкретне радње за поправљање ситуације да није чињенице да УНМИК више није у могућности да спроводи свој мандат према Резолуцији 1244 Савета безбедности Уједињених нација, након једностраног проглашења независности од стране косовских власти и накнадног развоја догађаја на терену. Увиђајући чињеницу да УНМИК више не може сâм да предузме кораке неопходне за поправљање ситуације, Комисија је препоручила да УНМИК подели мишљење са релевантним актерима како би подстакао даље активности. Комисија је употребила ову формулу у случају *Лалић*, када је дала препоруку да УНМИК „мора тежити, свим дипломатским средствима која су му на располагању у односу на косовске власти, да добије уверење да ће жалиочев предмет бити на време обрађен“. Видети случај *Лалић*, предмет ХРАП-а бр. 31/08, наведен изнад у § 89.
96. У свакој жалби до сада у којој је Комисија установила кршење права, Комисија је дала препоруку да УНМИК предузме непосредне и ефикасне мере како би применио своје препоруке и обавестио жалиоца и Комисију о даљим дешавањима по питању предмета.

10. Реакције УНМИК-а на препоруке Комисије

97. Комисија бележи да је чланом 17.3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 предвиђено да СПГС има искључиво овлашћење и дискреционо право да одлучи да ли да предузме мере поводом закључака Комисије, док се чланом 17.4 захтева да одлуке СПГС-а „буду без одлагања објављене на енглеском, албанском и српском језику, на начин који обезбеђује њихову широку дистрибуираност и доступност“. Од 2010. године, 88 одговора на 124 мишљења која је Комисија усвојила постављено је на интернет страницу Комисије. Комисија је подстакнута да напомене да се УНМИК потрудио да објави више одговора на мишљења Комисије у поређењу са претходним годинама. У годишњим извештајима за 2011. и 2012. годину, Комисија је изразила своју забринутост поводом одсуства јавне реакције УНМИК-а на препоруке Комисије, а у овом Годишњем извештају Комисија напомиње да је УНМИК очигледно дао предност решавању овог заостатка. Ипак, природа УНМИК-ових одговора, у комбинацији са пропустом УНМИК-а да оствари било какву практичну одштету или корист за жалиоце, може да указује на одсуство ангажовања СПГС-а у вези са Комисијом и њеним процесом.
98. Што се тиче суштине одговора СПГС-а, у свом одговору на једно од мишљења Комисије везаних за НУЛ, у случају *Павић*, бр. 98/09, мишљење од 26. априла 2013.

године, СПГС је изјавио да ће наставити да подстиче ЕУЛЕКС и остале надлежне органе да предузму све кораке како би осигурали наставак кривичних истрага нестанка и убиства члана жалиоачевог породице и довођење починилаца пред лице правде. Комисији је познато да је СПГС послао писмо ЕУЛЕКС-у у вези са овим предметом подстичући га да настави са истрагама, као што је случај са већином осталих предмета везаних за НУЛ. Гледано с позитивне стране, Комисија са задовољством наводи да је 2013. године ЕУЛЕКС оформио радну групу, на челу са међународним тужиоцем, која разматра недовршене истраге везане за НУЛ и даје препоруке ЕУЛЕКС-овим тужиоцима и полицији за наставак истих. Међутим, у тренутку писања овог извештаја Комисија није упозната са било каквим опипљивим резултатима које је постигла радна група ЕУЛЕКС-а.

99. У погледу препоруке Комисије да се СПГС јавно извини жалиоцима и њиховим породицама због неефикасне истраге, СПГС је до сада многим жалиоцима послао циркуларно писмо у коме стоји: „Искрено жалимо због изостанка ефикасне истраге отмице и смрти ваше [вољене особе] који вам је изазвао додатну узнемиреност и душевну патњу“. Прво, Комисија сматра да уколико је писмо СПГС-а садржало значајне изјаве за предузимање корективних мера у покушају да се ублаже патње жалиоца, онда би то могло представљати значајно извињење. Друго, у сваком случају, према мишљењу Комисије, ово не представља јавно извињење.³⁰

100. У погледу препоруке Комисије да СПГС предузме одговарајуће мере ка реализацији комплетног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, надокнаду, рехабилитацију и сатисфакцију, СПГС обавештава жалиоце о следећем: „Желим да подсетим да се дела о којима је реч односе на активности које спроводе институције успостављене под привременом управом Косова. Да је, у том смислу, УНМИК данас наставио да има контролу над овим институцијама, УНМИК би био у позицији да упутити препоруке Комисије тим институцијама у циљу предузимања одговарајућих активности“. УНМИК је изабрао ову формулацију да обавести жалиоце да УНМИК неће платити надокнаду за кршење људских права које је починио. Амнести интернешенал, у свом извештају (видети изнад у § 36), сматра да је СПГС-ов приступ неприхватљив. „Без сумње је да је полиција УНМИК-а, а не косовске власти, имала одговорност за истрагу предмета несталих лица“. Обавеза плаћања одштете за пропуст да се ово уради мора, дакле, припасти УНМИК-у.“³¹ У извештају се наводи да, када се Амнести Интернешенал о овоме испитивао код УНМИК-а, подстичући га да плати одштету, СПГС је изјавио: „...неоспорно је да је престало да важи овлашћење УНМИК-а да плати нематеријалну одштету и то је сада на локалним косовским властима које су преузеле искључиву контролу над јавном управом на Косову“. На овај одговор, Амнести Интернешенал је упутити следећи одговор: „Амнести Интернешенал сматра да овај одговор ... представља

³⁰ У српским новинама *Вести*, у чланку који се тиче јавне реакције на мишљење Комисије у случају *С. Ц.* (поменутом изнад у § 35), Координатор Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији навео је следеће: „Сви чланови породица киднапованих и несталих лица убеђени су да УНМИК није предузео апсолутно ништа како би пронашао наше најмилије. Ако се УНМИК извини, били бисмо захвални као људи, али се наша трагедија не може избрисати извињењем. Једино извињење је да се истраже злочини против наших најмилијих“.

³¹ Наслеђе косовског УНМИК-а: Пропуст спровођења правде и плаћања одштете сродницима отетих лица, Амнести Интернешенал, 2013, доступан на адреси <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR70/009/2013/en>.

необичан покушај УНМИК-а да негира своју одговорност за кршења истих оних стандарда људски права које је створен да поштује и да их се придржава“.

101. Комисија се слаже са извештајем Амнести Интернешенела. Није јасно зашто овлашћење УНМИК-а да плати нематеријалну одштету има било какве везе са тим што су локалне власти преузеле искључиву контролу над јавном управом на Косову. Пошто је кршење људских права починило особље УН-а, требало би да УН сноси одговорност за плаћање надокнаде за ове повреде. Чак и да је тачно – како је СПГС обавестио Комисију у претходној преписци³² – да упутства тренутне Генералне скупштине Уједињених нација (ГСУН) о надокнадама не дозвољавају исплату надокнаде за прекршена људска права, ипак би било могуће да СПГС размотри ову ситуацију са ГСУН-ом у покушају да исправи овај недостатак. Заправо, у претходним одговорима на мишљења Комисије, СПГС је изјавио: „УНМИК ће наставити да скреће пажњу Генералној скупштини Уједињених нација на потребу за разматрањем тренутних правила о накнади, која искључују плаћање накнаде за нематеријалну штету“. Комисији до данас није познато да је СПГС учинио било какав напор да скрене пажњу ГСУН-у на потребу за разматрањем правила о накнади. У новијим одговорима упућеним жалиоцима, СПГС чак и не помиње ГСУН, већ само наводи следеће: „Спреман сам да разговарам о могућности успостављања механизма за решавање таквих ствари са релевантним властима у одговарајућем тренутку“. Комисија није упозната ни са једним таквим разговором.
102. У погледу препоруке Комисије да СПГС да гаранцију да се тако нешто неће поновити, СПГС наводи једино следеће: „УНМИК више не обавља полицијске функције, укључујући полицијске истраге“. Комисија се ни са овим не слаже: сама тврђа да УНМИК није у обавези да гарантује да се тако нешто више неће поновити, или да гарантује плаћање накнаде жалиоцима, подрива веродостојност целог програма.
103. Многи жалиоци су се обратили Секретаријату Комисије након што су примили мишљења у којима се даје препорука да им УН плати накнаду за кршење њихових људских права. Подстакнути могућношћу добијања одређене потврде за патњу коју трпе, ови жалиоци су упитали Секретаријат Комисије шта би сада требало да ураде како би заиста добили ову накнаду. У том тренутку, из Секретаријата су једино могли да их обавесте да би требало да упуте захтев СПГС-у за додатне информације.
104. Комисија напомиње да, упркос дугом поступку издавања одлука о прихватљивости, мишљења и препорука, УНМИК остаје у основи ослобођен одговорности за своја кршења људских права. Као што је Парламентарна скупштина Савета Европе напоменула у недавном Извештају, „УНМИК није плаћао одштету жртвама кршења људских права по препоруци Комисије до новембра 2013. године...“³³ Овај резултат је проистекао више из става СПГС-а у његовим одговорима на препоруке Комисије јер је првобитно осмишљен процес дао Комисији могућност да пружи реалан надзор над делањем УНМИК-а по питању људских права. Комисија, која је установљена да понуди одређени надзор и одговорност УНМИК-у, не може да успе у овој функцији

³² За даљу расправу по овој тачки погледајте Годишњи извештај ХРАП-а за 2012. годину, § § 90-91.

³³ Видети РАСЕ, Савет Европе, „Одговорност међународних организација за кршења људских права“, Док. 13370, 17. децембар 2013, § 59.

без УНМИК-ове сагласности са овом шемом и одговарајуће реакције. Комисија подстиче СПГС да се у току следеће године више ангажује у погледу препорука Комисије које се тичу жалилаца, како би процес учинио корисним за жалиоце.

11. Додаци

- Додатак А: Уредба УНМИК-а бр. 2006/12 о оснивању Саветодавне комисије за људска права од 23. марта 2006. године
- Додатак Б: Административно наређење УНМИК-а бр. 2009/1, за спровођење Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 о оснивању Саветодавне комисије за људска права од 17. октобра 2009. године
- Додатак Ц: Статистичка табела ХРАП-а
- Додатак Д: Одлуке и мишљења ХРАП-а донета 2013. године
- Додатак Е: Жалбе пред ХРАП-ом примљене по години
- Додатак Ф: Закључени предмети ХРАП-а (неприхватљиви или мишљења о меритуму) по години
- Додатак Г: Скраћенице и акроними

Додатак А

UNITED NATIONS

United Nations Interim
Administration Mission in
Kosovo

УНМИК

NATIONS UNIES

Mission d'Administration
Intérimaire des Nations
Unies au
Kosovo

УНМИК/УР/2006/12
23. март 2006. године

УРЕДБА БР. 2006/12**О ОСНИВАЊУ САВЕТОДАВНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЉУДСКА ПРАВА**

Специјални представник Генералног секретара,

Сходно овлашћењима која су му дата Резолуцијом 1244 (1999) Савета безбедности Уједињених нација од 10. јуна 1999. године,

Узимајући у обзир измењену и допуњену Уредбу Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК) бр. 1999/1 од 25. јула 1999. године о овлашћењима Привремене управе на Косову,

За потребе установљења Саветодавне комисије за људска права као привременог тела, у току трајања мандата УНМИК-а, које испитује наводна кршења људских права од стране УНМИК-а,

Овим доноси следећу Уредбу:

ПОГЛАВЉЕ 1: Оснивање и надлежност Саветодавне комисије за људска права**Члан 1****Оснивање Саветодавне комисије за људска права**

1.1 Овим се оснива Саветодавна комисија за људска права (Саветодавна комисија).

1.2 Саветодавна комисија испитује жалбе било којег лица или групе појединаца који тврде да су жртве кршења људских права од стране УНМИК-а, на начин наведен у једном или више следећих инструмената:

(а) Универзалној декларацији о људским правима од 10. децембра 1948. године;

(b) Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода од 4. новембра 1950. године са пратећим протоколима;

(c) Међународном споразуму о грађанским и политичким правима од 16. децембра 1966. године са пратећим протоколима;

(d) Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима од 16. децембра 1966. године;

(e) Конвенцији о елиминисању свих облика расне дискриминације од 21. децембра 1965. године;

(f) Конвенцији о елиминисању свих облика дискриминације жена од 17. децембра 1979. године;

(g) Конвенцији против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања од 17. децембра 1984. године, и

(h) Конвенцији о правима детета од 20. децембра 1989. године.

1.3 По завршетку испитивања жалбе, Саветодавна комисија подноси своје закључке Специјалном представнику Генералног секретара. Закључци Саветодавне комисије, који могу да укључују препоруке, имају саветодавну природу.

Члан 2

Временска и територијална надлежност

Саветодавна комисија је надлежна за целу територију Косова и за жалбе које се односе на наводна кршења људских права која су се десила после 23. априла 2005. године, или која произилазе из чињеница које су настале пре овог датума, када те чињенице доводе до настављања кршења људских права.

Члан 3

Критеријуми прихватљивости

3.1 Саветодавна комисија може да се бави неким питањем након што утврди да су сви други расположиви начини за разматрање наведеног кршења искоришћени, а у року од шест месеци од дана доношења коначне одлуке.

3.2 Саветодавна комисија не узима у обзир жалбу која је:

(a) анонимна; или

(b) суштински иста као и предмет који је Саветодавна комисија већ испитала, при чему жалба не садржи нове релевантне информације.

3.3 Саветодавна комисија проглашава неприхватљивом било коју жалбу за коју сматра да је некомпатибилна са људским правима изнетим у једном или више инструмената

наведених у горњем члану 1.2, да је очигледно неоснована или да злоупотребљава право на жалбу.

ПОГЛАВЉЕ 2: Састав и статус Саветодавне комисије за људска права

Члан 4 Седиште и састав

4.1 Седиште Саветодавне комисије је у Приштини.

4.2 Саветодавна комисија се састоји од три члана, од којих је један председавајући Комисије. Најмање један члан Саветодавне комисије мора да буде жена.

4.3 Чланови Саветодавне комисије су међународни правници високог моралног кредибилитета, непристрасности и интегритета са исказаном стручношћу у области људских права, посебно у европском систему.

Члан 5 Наименовање чланова

5.1 Специјални представник Генералног секретара именује чланове Саветодавне комисије на предлог председника Европског суда за људска права.

5.2 Чланови бивају наименовани за период од две године³⁴. Наименовање може да буде продужено за наредне периоде од две године.

Члан 6 Заклетва или свечана изјава

По наименовању, сваки члан Саветодавне комисије мора да потпише следећу изјаву у присуству Специјалног представника Генералног секретара или лица које он/она одреди:

„Овим свечано изјављујем:

„Да ћу се приликом вршења своје функције све време држати закона и да ћу поступати у складу са највишим стандардима професионализма и уз највеће поштовање достојанства функције и дужности које су ми поверене.

У вршењу својих дужности, све време ћу се држати највишег нивоа међународно признатих стандарда људских права, укључујући оне који су садржани у принципима Универзалне декларације људских права, Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода са пратећим протоколима, Међународног споразума о грађанским и политичким правима са пратећим протоколима, Међународног споразума о економским, социјалним и културним правима, Конвенције о елиминисању свих облика расне дискриминације, Конвенције о елиминисању свих облика

³⁴ Уредбом УНМИК-а бр. 2007/3 од 12. јануара 2007. године, мандат чланова Комисије скраћен је на годину дана, с тим што се може обновити.

дискриминације према женама, Конвенције против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенције о правима детета“.

Члан 7

Имунитет и неприкосновеност

7.1 Просторије које користи Саветодавна комисија су неприкосновене. Архива, досијеи, документи, дописи, имовина, средства и актива Саветодавне комисије, било где да се налазе и било ко да их поседује, јесу неприкосновени и поседују имунитет од претреса, заплена, реквизиције, конфискације, експропријације или било ког другог облика мешања, било да се ради о извршном, административном, судском или законодавном поступку.

7.2 Чланови Саветодавне комисије имају исти имунитет као и особље УНМИК-а према члановима 3.3 и 3.4 Уредбе УНМИК-а бр. 2000/47 о статусу, привилегијама и имунитету КФОР-а, УНМИК-а и њиховог особља на Косову.

7.3 Генерални секретар има право и дужност да укине имунитет члана Саветодавне комисије у било ком случају у којем би, по његовом мишљењу, имунитет спречио спровођење правде, при чему он може да буде укинут без штете по интересе УНМИК-а.

Члан 8

Финансијски и људски ресурси

Биће извршени одговарајући аранжмани да би се обезбедило ефикасно функционисање Саветодавне комисије обезбеђивањем потребних финансијских и људских ресурса.

Члан 9

Секретаријат

Стални секретаријат пружа услуге Саветодавној комисији.

ПОГЛАВЉЕ 3: Поступак пред Саветодавном комисијом за људска права

Члан 10

Подношење жалби и представници по службеној дужности

10.1 Жалба мора да буде поднета Саветодавној комисији у писаном облику.

10.2 Жалбу може да поднесе жалилац или, у име жалиоца, члан породице, невладина организација или синдикат.

10.3 У случају неподношења жалбе сходно члану 10.2, Саветодавна комисија може да наименује одговарајуће лице, као представника по службеној дужности, који подноси жалбу и поступа у име наводне жртве или жртава у поступку утврђеном овим Поглављем, ако Саветодавна комисија има поуздане информације да је дошло до повреде људских права.

10.4 Након што представник по службеној дужности поднесе молбу, Саветодавна комисија може да прекине поступак на основу члана 10.3, ако наводна жртва или жртве не желе да поступак буде настављен или ако наставак поступка из неког другог разлога није у јавном интересу.

10.5 На подношење жалби не плаћа се такса.

Члан 11 Писани поднесци

11.1 Жалба мора да садржи све релевантне чињенице на којима је засновано наводно кршење људских права. Документован доказ може да буде дат у прилогу жалби.

11.2 По пријему жалбе, Саветодавна комисија утврђује да ли је жалба прихватљива. Ако на основу информација садржаних у жалби то не може да буде утврђено, Саветодавна комисија захтева додатне информације од подносиоца жалбе. Ако Саветодавна комисија утврди да је жалба неприхватљива, она доноси одлуку којом одбија жалбу.

11.3 Након што утврди да је жалба прихватљива, Саветодавна комисија упућује жалбу Специјалном представнику Генералног секретара како би од УНМИК-а био добијен одговор на жалбу. Тај одговор мора да буде достављен Саветодавној комисији у року од двадесет (20) дана од дана кад је Специјални представник Генералног секретара примио жалбу.

11.4 Комисија може да захтева од жалиоца и УНМИК-а да поднесу накнадне писане поднеске у одређеном периоду, ако су такви поднесци у интересу правде.

Члан 12 Поверљивост преписке

12.1 Преписка између Саветодавне комисије и жалиоца или лица које поступа у његово/њено име је поверљиве природе.

12.2 Поверљивост преписке прописана чланом 12.1 мора да буде у потпуности примењена кад се жалилац или лице које поступа у његово/њено име налази у притвору.

Члан 13 Учешће пријатеља суда и омбудсмана

13.1 Саветодавна комисија може, кад је то у интересу правде, да позове

(а) пријатеља суда да поднесе писане примедбе; и

(б) омбудсмана да поднесе писане примедбе ако се омбудсман већ бави тим предметом.

13.2 Подношење писаних примедби од стране омбудсмана не доводи у питање овлашћења, одговорности и обавезе омбудсмана на основу важећег закона.

Члан 14 Усмене расправе

Кад је то у интересу правде, Саветодавна комисија одржава усмене расправе.

Члан 15 Захтеви за појављивање лица или за достављање списка

15.1 Саветодавна комисија може да затражи појављивање било којег лица, укључујући особље УНМИК-а, или достављање било којег списка, укључујући досијеа и документацију коју поседује УНМИК, а која може да буде релевантна за жалбу.

15.2 Специјални представник Генералног секретара сарађује са Саветодавном комисијом и пружа јој неопходну помоћ у извршавању надлежности и овлашћења, укључујући, нарочито, обелодањивање списка и информација релевантних за жалбу.

15.3 Захтеви за појављивање особља УНМИК-а или за достављање списка Уједињених нација морају да буду поднети Специјалном представнику Генералног секретара. При одлучивању да ли да прихвати такве захтеве, Специјални представник Генералног секретара узима у обзир интересе правде, промовисање људских права и интересе УНМИК-а и Уједињених нација у целини.

Члан 16 Јавне расправе и приступ документацији депонованој код Саветодавне комисије

16.1 Расправе Саветодавне комисије су јавне, осим ако Саветодавна комисија у изузетним околностима одлучи другачије.

16.2 Након одобрења Саветодавне комисије, документација депонована код Саветодавне комисије за људска права може да буде стављена на располагање лицу које има легитиман интерес у том предмету, као одговор на писани захтев.

Члан 17 Закључци и препоруке Саветодавне комисије

17.1 Саветодавна комисија доноси закључке о кршењу људских права и, ако је потребно, даје препоруке. Такви закључци и било које препоруке Саветодавне комисије морају да буду достављени Специјалном представнику Генералног секретара.

17.2 Закључци и препоруке Саветодавне комисије морају одмах да буду објављени на енглеском, албанском и српском језику, на начин који обезбеђује широку дистрибуираност и доступност информација.

17.3 Специјални представник Генералног секретара има искључиво овлашћење и дискреционо право да одлучи да ли да поступи на основу закључака Саветодавне комисије.

17.4 Одлуке Специјалног представника Генералног секретара морају одмах да буду објављене на енглеском, албанском и српском језику, на начин који обезбеђује широку дистрибуираност и доступност информација.

Члан 18
Пословник

18.1 Саветодавна комисија усваја пословник о раду. Пословником могу да буду додељена овлашћења и одговорности Секретаријату Саветодавне комисије.

18.2 Након што га Саветодавна комисија усвоји, Пословник мора одмах да буде објављен на енглеском, албанском и српском језику, на начин који обезбеђује широку дистрибуираност и доступност информација.

ПОГЛАВЉЕ 4: Завршне одредбе

Члан 19
Спровођење

Специјални представник Генералног секретара може да донесе било која потребна административна наређења за спровођење ове Уредбе.

Члан 20
Важећи закон

Ова уредба има предност над било којом одредбом важећег закона која није у сагласности с њом.

Члан 21
Ступање на снагу

Ова уредба ступа на снагу 23. марта 2006. године, изузев члана 10 који постаје пуноважан 23. априла 2006. године.

Сорен Јесен-Петерсен
Специјални представник Генералног секретара

Додатак Б**UNITED NATIONS**

United Nations Interim
Administration Mission in
Kosovo

УНМИК

NATIONS UNIES

Mission d'Administration
Intérimaire des Nations
Unies au
Kosovo

УНМИК/УР/2009/1
17. октобар 2009. године

АДМИНИСТРАТИВНО НАРЕЂЕЊЕ БР. 2009/1**ЗА СПРОВОЂЕЊЕ УРЕДБЕ УНМИК БР. 2006/12 О ОСНИВАЊУ САВЕТОДАВНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЉУДСКА ПРАВА**

Специјални представник Генералног секретара,

Сагласно овлашћењима која су му дата на основу члана 19 Уредбе Привремене управе мисије Уједињених нација бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о установљењу Саветодавне комисије за људска права, која је измењена и допуњена Уредбом УНМИК-а 2007/3 од 12. јануара 2007. године (Уредба),

Узимајући у обзир Пословник од 5. фебруара 2008. године, који је Саветодавна комисија усвојила сагласно члану 18 Уредбе,

У циљу појашњења карактера и околности поступака за вођење јавних расправа и разматрања прихватљивости жалби од стране Саветодавне комисије за људска права и одређивања рокова за подношење жалби овој Комисији, с обзиром на умањену способност УНМИК-а да ефективно спроводи извршна овлашћења у свим областима из којих проистичу предмети жалби о повредама људских права,

Овим доноси следеће административно наређење:

Члан 1**Јавне расправе**

1.1 Јавне расправе Саветодавне комисије за људска права (Саветодавна комисија) морају да буду вођене на начин и у окружењу који омогућава да јасан осећај да поступак нема карактер супротстављања страна буде пренесен свим учесницима и широј јавности, укључујући и медије у случају кад Саветодавна комисија дозволи њихово присуство.

1.2 Током јавних расправа, подносиоцима жалби или њиховим заступницима дозвољено је да дају изјаву у којој сажето износе наводе о повреди људских права, као што су изнети у писаним поднесцима Саветодавној комисији. Током јавних расправа, Саветодавна комисија поставља она питања странама у поступку или њиховим заступницима којима се

објашњава чињенична заснованост жалбе и која су Саветодавној комисији неопходна да у потпуности процени наводе о повреди људских права који су јој предочени.

1.3 Место одржавања и распоред седења за јавне расправе које води Саветодавна комисија морају да буду у складу са не-противничком природом поступка.

Члан 2

Питања прихватљивости

2.1 У било којој фази поступка пред Саветодавном комисијом по жалби везаној за повреду људских права, Саветодавна комисија мора да размотри сва питања која се односе на прихватљивост жалбе пре разматрања меритума.

2.2 Свака жалба која јесте или може у будућности да постане предмет процеса или поступка УН поводом тужбених захтева трећих лица, на основу члана 7 измењене и допуњене Уредбе УНМИК бр. 2000/47 о статусу, привилегијама и имунитету КФОР-а и УНМИК-а и њиховог особља на Косову од 18. августа 2000. године, сматра се неприхватљивом из разлога што су процес УН по тужбеном захтеву треће стране и поступак на основу члана 7 Уредбе бр. 2000/47 расположиви начини разматрања жалби сходно члану 3.1 Уредбе.

2.3 Коментари о меритуму наводне повреде људских права износе се тек након што Саветодавна комисија заврши своје већање о тој жалби и одлучи о њеној прихватљивости. Уколико питања прихватљивости жалбе буду покренута у било ком тренутку након што Саветодавна комисија донесе одлуку о прихватљивости жалбе и започне разматрање о меритуму, Саветодавна комисија је дужна да прекине своје већање о меритуму све док питање о прихватљивости жалбе не буде у целости поново размотрено и изнова решено.

2.4 Након нове одлуке о прихватљивости, Саветодавна комисија упућује ту нову одлуку Специјалном представнику Генералног секретара у циљу добијања даљих коментара о жалби.

Члан 3

Наименовање и оставка чланова Комисије

3.1 Председник Европског суда за људска права, након што прими захтев Специјалног представника Генералног секретара, предлаже, у складу с важећим правилима УН о набавкама, довољан број погодних кандидата за наименовање сходно члану 5 измењене и допуњене УНМИК/УР/2006/12. Уколико УНМИК не добије ниједан предлог или прими недовољан број предлога у року од месец дана од слања захтева, Специјални представник Генералног секретара може да изврши неопходна наименовања без траженог предлога, након консултација са одговарајућим међународним органима за питања људских права.

3.2 У случају да један или више чланова Саветодавне комисије поднесе оставку, Комисија не доноси одлуке док не буду извршена нова наименовања која ће Комисији омогућити да достигне свој прописани број чланова.

Члан 4
Публикације Саветодавне комисије

Све публикације, објаве и саопштења за штампу Саветодавне комисије објављују се посредством УНМИК-ове Канцеларије портпарола и јавног информисања, која је дужна да Саветодавној комисији помогне кад је реч о њеним званичним саопштењима о свим питањима.

Члан 5
Крајњи датум за подношење жалби

Без обзира на члан 3.1 Уредбе УНМИК бр. 2006/12 о установљењу Саветодавне комисије за људска права, ниједна жалба Саветодавној комисији није прихватљива ако ју је Секретаријат Саветодавне комисије примио након 31. марта 2010. године.

Члан 6
Ступање на снагу

Ово административно наређење ступа на снагу 17. октобра 2009. године и важи за све жалбе поднете Саветодавној комисији, укључујући оне које се очекују пред Саветодавном комисијом.

Ламберто Занијер
Специјални представник Генералног секретара

Додатак Ц

Предмети, дописи и одлуке ХРАП-а (од 31. децембра 2013.)

Предмети	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Укупно	
Примљени	3	12	69	353	90	-	-	-	527	
Закључени	0	0	18	11	35	98	95	85	342	
Нерешени	3	15	66	408	463	365	270	185	185	
Одлуке по типу	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Укупно	
Укупно	0	0	32	26	84	213	270	90	715	
Одлуке о прихватљивости	0	0	28	22	56	164	238	10	518	
Одлуке о делимичној прихватљивости	0	0	2	0	1	0	0	-	3	
Уклањање са листе предмета	0	0	0	3	5	2	6	-	16	
Мишљења о меритуму	0	0	1	0	22	46	23	78	170	
Делимична мишљења о меритуму	0	0	0	1	0	0	0	-	1	
Захтеви за ревизију и поновно покретање	0	0	1	0	0	1	3	2	7	
Одлуке по закључку	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
Одлуке	Прихватљиве	0	0	11	2	16	63	112	2	206
	Делимично прихватљиве	0	0	2	9	25	51	60	2	149 ³⁵
	Неприхватљиве	0	0	17	8	10	50	66	6	157
Мишљења: Повреда	0	0	1	0	21	45	21	76	164	
Мишљења: Нема повреде	0	0	0	1	1	1	2	3	8 ³⁶	
Захтеви за ревизију:	Одбијен и	0	0	1	0	0	1	1	2	5
	Прихваћени	0	0	0	0	0	0	2	-	2

³⁵ Три од њих су одлуке о „делимичној прихватљивости“.

³⁶ Једна од њих је делимично мишљење о меритуму.

Додатак Д

Одлуке и мишљења ХРАП-а објављени у току 2013. године

Одлуке прихватљиве у потпуности: 2 (2)

1. РАЈОВИЋ Милорад, 308/09 – одлука од 31. јануара 2013.
2. МИРИЋ Светислав, 342/09 – одлука од 15. фебруара 2013.

Одлуке, делимично прихватљиве: 2 (2)

1. МИЛАДИНОВИЋ Небојша, 331/09 – одлука од 14. марта 2013.
2. КРАСНИЋИ Томе, 08/10 – одлука од 6. јуна 2013.

Одлука по захтеву за поновно покретање поступка: 1 (1)

1. ТОМАНОВИЋ Верица, 191/09 – одлука од 7. јуна 2013.

Одлуке, неприхватљиве: 6 (6)

1. МИЛОСАВЉЕВИЋ Гаврило, 164/09 – одлука од 31. јануара 2013.
2. ГРКОВИЋ Мирослав, 5/10 – одлука од 15. фебруара 2013.
3. МАЛОКУ Шехиде, 02/10 – одлука од 14. марта 2013.
4. СИМОНОВИЋ Снежана, 257/09 – одлука од 14. марта 2013.
5. ЈУГОБАНКА (I), 57/10 – одлука од 6. јуна 2013.
6. ЈУГОБАНКА (II), 58/10 – одлука од 6. јуна 2013.

Мишљења: Повреде 53 (76)

1. КОСТИЋ Петра, 194/09 – одлука од 31. јануара 2013.
2. Б. А, 52/09 – мишљење од 1. фебруара 2013.
3. Т. П, 88/10 – мишљење од 15. фебруара 2013.
4. Ј. Д, 44/09 – мишљење од 14. марта 2013.
5. БОГИЋЕВИЋ Мирјана, 112/09 – мишљење од 14. марта 2013.
6. РИСТАНОВИЋ Славица, 123/09 – мишљење од 14. марта 2013.
7. НЕДЕЉКОВИЋ Славица, 268/09 – мишљење од 14. марта 2013.
8. ВУКИЋЕВИЋ Јагода, 272/09 – мишљење од 14. марта 2013.
9. ЛАЛИЋ Марија, 31/08 – мишљење од 14. марта 2013.
10. ЈОЧИЋ Светлана, 34/09 – мишљење од 23. априла 2013.
11. ТОМАНОВИЋ Душан, КОКОВИЋ-ТОМАНОВИЋ Јелена, и
ТОМАНОВИЋ Верица, 248/09, 250/08, 251/09 – мишљење од 25. априла 2013.

12. Ц. С, 45/09 - мишљење од 25. априла 2013.
13. БУКАНОВИЋ Рада и БУКАНОВИЋ Радмила, 67/09 и 140/09 – мишљење од 25. априла 2013.
14. ФИЛИПОВИЋ Марија, 92/09 – мишљење од 25. априла 2013.
15. МАРИНКОВИЋ Светлана, 94/09 – мишљење од 25. априла 2013.
16. ПАВИЋ Јорданка, 98/09 – мишљење од 25. априла 2013.
17. Д. П, 04/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
18. С. П. и В. Ђ, 06/09 и 55/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
19. НЕДЕЉКОВИЋ Надица, 46/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
20. РУХАНИ Рухан, 85/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
21. МИЛЕНКОВИЋ Снежана и МИЛЕНКОВИЋ Момчило, 168/09, 169/09 и 312/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
22. РАЈОВИЋ Милорад, 308/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
23. Х, 326/09, 327/09, 328/09, 329/09, 330/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
24. ЈОКИЋ Велибор, 323/09 – мишљење од 6. јуна 2013.
25. МАЈСТОРОВИЋ Драгица и СТЕВАНОВИЋ Славица, 42/09 и 128/09 – мишљење од 31. јула 2013.
26. ПЕТ ЖАЛИЛАЦА, 43/09, 54/09, 114/09, 173/09 и 242/09 – мишљење од 31. јула 2013.
27. ПАВИЋ Стана, 47/09 – мишљење од 31. јула 2013.
28. СПАСИЋ Слободанка, ЂОКИЋ Јагодинка и НЕДЕЉКОВИЋ Цвета, 221/09, 273/09 и 336/09 – мишљење од 31. јула 2013.
29. СТАНИШИЋ Милевка, 49/09 – мишљење од 31. јула 2013.
30. ПОПОВИЋ Стана, 56/09 – мишљење од 31. јула 2013.
31. ЦАМОВИЋ Славица, 23/09 – мишљење од 31. јула 2013.
32. ЧУПИЋ Оливера, 278/09 – мишљење од 31. јула 2013.
33. Г. Р, 12/09 – мишљење од 21. августа 2013.
34. М. М. и В. М, 35/09 – мишљење од 21. августа 2013.
35. НИЋЕТИЋ Верица, 69/09 – мишљење од 21. августа 2013.
36. ЖИВКОВИЋ Дијана, 71/09 – мишљење од 21. августа 2013.
37. ОГАРЕВИЋ Живорад, 77/09 – мишљење од 21. августа 2013.

38. МИЛЕНКОВИЋ Љиљана, СТОЈАНОВИЋ Марица, МИЛЕНКОВИЋ Далибор и МИЛЕНКОВИЋ Љубиша, 97/09, 332/09, 335/09 и 345/09 – мишљење од 21. августа 2013.
39. СТЕВИЋ Томислав, 50/09 – мишљење од 11. септембра 2013.
40. Д. И, 57/09 – мишљење од 11. септембра 2013.
41. ЉУШИЋ Златибор и ЉУШИЋ Зоран, 70/09 и 108/09 – мишљење од 12. септембра 2013.
42. МИЛАДИНОВИЋ Зуфе, 86/09 – мишљење од 11. септембра 2013.
43. АНТИЋ Весна, 100/09 – мишљење од 12. септембра 2013.
44. Ж. И, 145/09 – мишљење од 12. септембра 2013.
45. П. С, 48/09 – мишљење од 31. октобра 2013.
46. ТОДОРОВСКИ Миливоје, 81/09 – мишљење од 31. октобра 2013.
47. ГОГИЋ Милисав, 135/09 – мишљење од 31. октобра 2013.
48. Ђ. Л, 88/09 – мишљење од 21. новембра 2013.
49. ЂУРИЦА Катица, 79/09 – мишљење од 25. новембра 2013.
50. ВИТОШЕВИЋ Оливера и ВИТОШЕВИЋ Арсеније, 90/09 и 103/09 – мишљење од 27. новембра 2013.
51. СТОЈКОВИЋ Ненад, 87/09 – мишљење од 14. децембра 2013.
52. МИНИЋ Миљана, 101/09 и 107/09 – мишљење од 13. децембра 2013.
53. БУЉЕВИЋ Љубица, 146/09 – мишљење од 13. децембра 2013.

Мишљења: Нема повреде 3 (3)

1. ЗДРАВКОВИЋ Снежана, 46/08 – мишљење од 25. фебруара 2013.
2. МАНОХИН Владимир, 27/09 – мишљење од 2. августа 2013.
3. Р. А, 41/09 – мишљење од 13. децембра 2013.

Додатак Е

Додатак Ф

Додатак Г

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

- ОП** – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
НУЛ – Нестало/убијено лице
ОМИК – Мисија Организације за европску безбедност и сарадњу на Косову
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНДП – Програм развоја Уједињених нација
ГСУН – Генерална скупштина Уједињених нација
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову.